

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEC

BROJ 1112

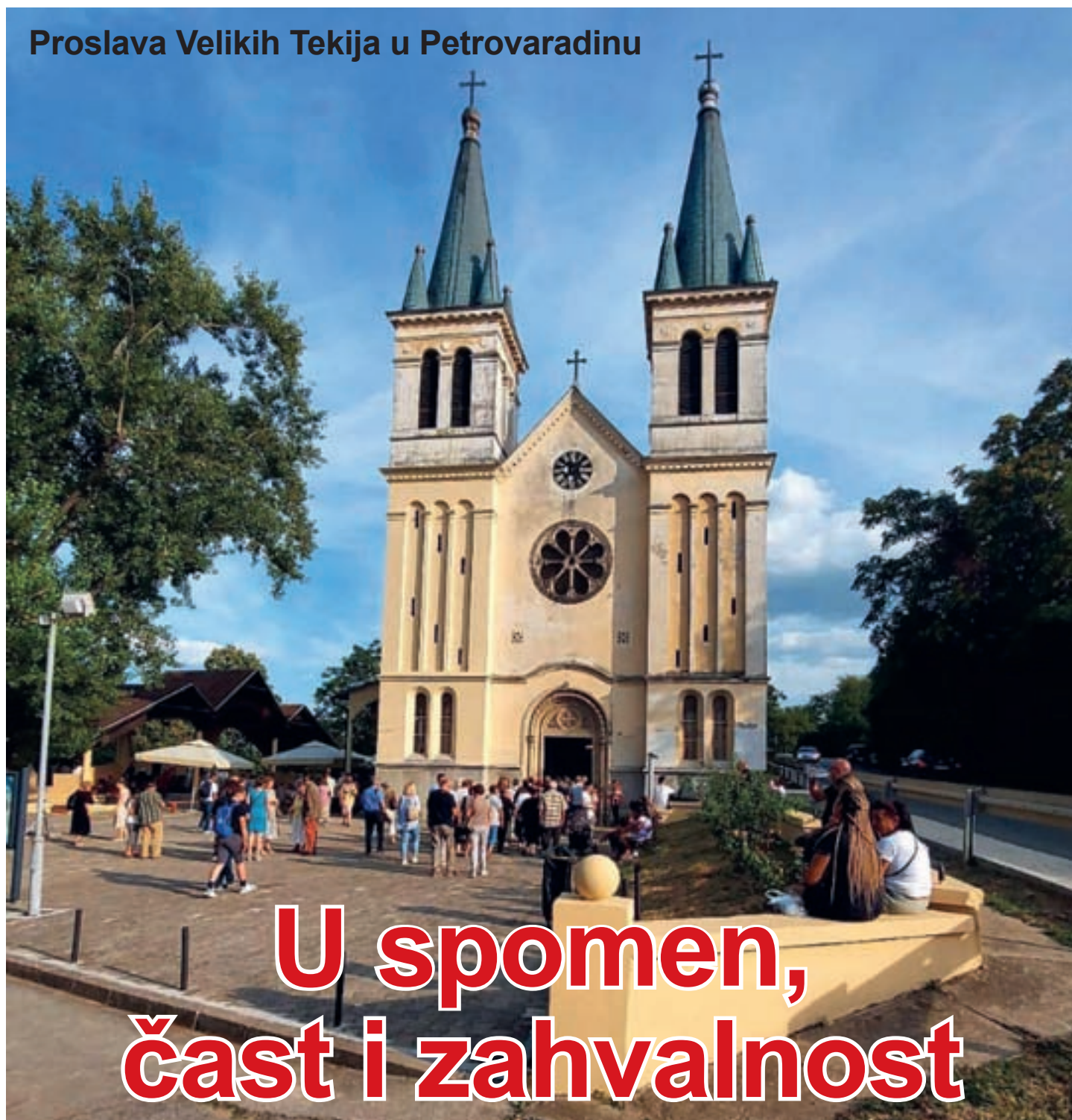
9. KOLOVOZA 2024. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001

Proslava Velikih Tekija u Petrovaradinu

**U spomen,
čast i zahvalnost**

SADRŽAJ

5

Obljetnica »Oluje«
**HNV i DSHV pozvali na
dijalog i razumijevanje**

10

Projekti prekogranične suradnje
između Srbije i Hrvatske
**Ulaganja
u srijemske župe**

12

Jozef Gašparovski,
predsjednik Centra za organsku
proizvodnju u Selenči
**Imamo velike
predispozicije za
organsku proizvodnju**

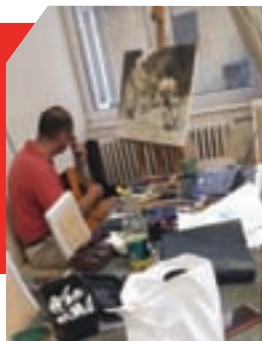
20

Predstavljanje bandaša i bandašice
Dužijance 2024.
»U srcu mi Dužijanca«

30

28. saziv likovne kolonije
Bunarić u Subotici
**Šarolikost likovnih
pristupa**

34

Hodočašće ministranata
iz Srijema u Rim
Susret s papom Franjom

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Mira Tumbas (predsjednica), vlč. Josip Ivešić,
Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Nevenka
Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić, Ama-
lija Šimunović, Željka Vukov

v. d. RAVNATELJICE:

Mirjana Trkulja
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)
Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Što Bog da

U Subotici će ove nedjelje biti proslavljena 114. *Dužijanica*. Tjednima prije toga *Dužijanica* je slavljen u okolnim selima, i u Somboru 90. *Dužionica*. Suština *Dužijance* ili *Dužionice* je zahvala Bogu za uspješnu žetvu, žito i novi kruh. Ostao je taj običaj iz vremena kada se na njivama naporno radilo, ručno kosilo, kada je od toga koliko će roditi žito ovisilo hoće li do nove žetve biti kruha na stolu.

I sada se na njivama naporno radi, ali ne više ručno već suvremenim strojevima kojima je za ono što je desetinama pari ljudskih ruku trebalo jedan dan urade za jedan sat, a i kruha će biti na stolu ako naše žito ne rodi.

Ono što je ostalo isto je neizvjesnost. Od sjetve do žetve. Hoće li dobro nići, hoće li biti dovoljno padalina i to baš onda kada su potrebne, neće li kakva tuča ili oluja uništiti sve, tropska vrućina obrati urod prije vremena, neće li kakva bolest ili najezda kukaca otpornih i na najsuvremeniju kemiju protutnjati atarom. I onda ako sve to dobro prođe pitanje svih pitanja za koje novce prodati. I tako iz sezone u sezonu.

A ove godine kao da se sve urotilo protiv ratara. Ni rekordnih prinosa, ni vrhunske kvalitete. Na stranu to što je ove godine sve poranilo, pa je već sada počela čak i žetva kukuruza. A kiša i da je bude narednih dana ili tjedana više ne može popraviti ništa. I na sve to cjenovni udar. Takav da se poljoprivrednici jadaju kako rade na granici isplativosti, a često i ispod nje. Trenutačno je burzanska cijena pšenice nešto iznad 20 dinara, što je prema kalkulaciji ratara 10 dinara ispod proizvođačke cijene. Kukuruz se prodaje po cijeni od 19,20 dinara, a soja iz prošlogodišnje proizvodnje prodaje se za 62,50 dinara za kilogram. Suncokret, čija je žetva negdje i počela, nitko i ne spominje. Znaju ratari koliko bi to trebalo biti, ali ne pitaju se oni.

Pa dođe na to da se posao počne s neizvjesnošću kako će uspjeti i koliko će poslije nekoliko mjeseci biti plaćen. I onda opet sve ispočetka. Pa što Bog da.

Z. V.

Vojnić na 309. Sinjskoj alci

Tradicionalno viteško natjecanje – Sinjska alka, koja se održava svake prve nedjelje u kolovozu, održana je 4. kolovoza po 309. put.

Natjecatelji su se borili za titulu slavođobitnika gađajući metu, poznatu kao alka, kopljem dok su jahali u punom galopu. Prvo mjesto osvojio je **Jure Domazet Lošo**, sa šest punata.

Među brojnim uglednim gostima bili su predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji i sabor-

ska zastupnica **Jasna Vojnić**, predsjednik Hrvatske **Zoran Milanović**, premijer **Andrej Plenković** i predsjednik Hrvatskog sabora **Gordan Jandroković**.

Nedimović gradonačelnik, Načev u Gradskom vijeću

Na sjednici Skupštine grada Srijemska Mitrovica održanoj 2. kolovoza za gradonačelnika je izabran **Branislav Nedimović**, koji je već bio na ovoj funkciji od 2008. godine u dva mandata. Kao nositelj liste okupljene oko SNS-a »Aleksandar Vučić – Srijemska Mitrovica sutra«, Nedimović je predvodio tim koji je osvojio većinu u ovom gradu. Tako će Nedimović, doskorašnji potpredsjednik Fudbalskog saveza Srbije i bivši ministar poljoprivrede, ponovo preuzeti vodstvo grada.

U Gradskom vijeću među devet članova izabran je i **Zlatko Načev** iz Srijemske Mitrovice, član Vijeća Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Inače, **Krunoslav Đaković**, član Predsjedništva DSHV-a izabran je na ovoj listi za vijećnika Skupštine Srijemske Mitrovice, a sa starim-novim gradonačelnikom Nedimovićem imaju uspješnu dugogodišnju suradnju.

DSHV je na svojoj Facebook stranici čestitao Branislavu Nedimoviću »na izboru za gradonačelnika Srijemske Mitrovice, lokalne samouprave u Srijemu s najvećim brojem građana hrvatske nacionalnosti u populaciji« kao i izabranim članovima Gradskog vijeća.

J. D.

Javni poziv za dodjelu bespovratnih sredstava Programa razvojnja šansa – linija za prerađivačku industriju

Ministarstvo privrede raspisalo je javni poziv za dodjelu bespovratnih sredstava Programa razvojnja šansa – linija za prerađivačku industriju u 2024. godini i pozvalo privredne subjekte da se prijave za isti.

Program provodi Ministarstvo privrede u suradnji s Razvojnjom agencijom Srbije i Bankom Poštanskom Štedionicom A.D. Beograd.

Kroz ovaj Program, Ministarstvo privrede dodjeljuje bespovratna sredstva mikro, malim i srednjim poduzećima, poduzetnicima i zadrugama za nabavku opreme, nekretnina i postrojenja i opreme za unaprjeđenje energetske efikasnosti i ekoloških aspekata proizvodnje. Privredni subjekti mogu ostvariti pravo na dodjelu bespovratnih sredstava u iznosu do 50 % od neto vrijednosti investicijskog ulaganja. Minimalna vlastita sredstva privrednog subjekta koji podnosi zahtjev iznose 5 % od ukupne neto vrijednosti investicijskog ulaganja, dok će ostatak biti osiguran iz kredita poslovne banke.

Ukupna sredstva za realizaciju ovog programa, koja su osigurana iz budžeta Republike Srbije, iznose 600.000.000,00 dinara.

Javni poziv je otvoren dok se raspoloživa sredstva ne utroše, a najkasnije do 31. svibnja 2025. godine.

Sve informacije mogu se naći na sajtu Ministarstva privrede: www.privreda.gov.rs, Razvojne agencije Srbije: www.ras.gov.rs, kao i na Portalu poduzetništva: www.preduzetnistvo.gov.rs.

HNV i DSHV pozvali na dijalog i razumijevanje

Gradovi diljem Hrvatske i ove godine su brojnim događanjima obilježili Dan pobjede i domovinske zahvalnosti i Dan hrvatskih branitelja kao i 29. obljetnicu operacije »Oluja«. Vojno-redarstvena operacija »Oluja« započela je 4. kolovoza 1995. godine u 5 sati, a do 7. kolovoza hrvatska je vojska oslobodila 11.000 četvornih kilometara okupiranog područja u sjevernoj Dalmaciji, Lici, Baniji i Kordunu te ih vratila u sastav Republike Hrvatske. Na proslavi u Kninu okupljenima su se

obratili predsjednik RH **Zoran Milanović**, predsjednik Sabora **Gordan Jandroković** i predsjednik Vlade **Andrej Plenković**. Nakon toga uslijedio je letački program Hrvatskog ratnog zrakoplovstva. Predsjednik i vrhovni zapovjednik Oružnih snaga Hrvatske **Zoran Milanović** uručio je visoka odlikovanja hrvatskim generalima i kazao da se na taj način iskazuje ispravnost hrvatskog puta, a ne želi povrijediti druge.

»Operaciju 'Oluja' ne slavimo da bismo likovali nad porazom druge strane, nad nedužnim žrtvama, niti nad bilo kojim žrtvama. Suosjećamo zbog boli svake obitelji koja je izgubila svoje bliske i najbliže. Ne slavimo da bismo provocirali bilo koga ili da bismo prkosili bilo kome. To nas ne zanima. Ovdje se okupljamo da bismo slavili slobodu i podsjećali se koliko je krvi, muke, truda i upornosti bilo potrebno da bismo se oduprli pokoravanju. Da nikada ne bismo smetnuli s uma kako slobodu ne smijemo mijenjati ni za sva blaga ovoga svijeta«, rekao je Milanović. U Srbiji se na stadionu Lagator u Loznici održalo državno obilježavanje »Dana sjećanja na stradale i prognane u akciji Oluja«. Obilježavanju godišnjice »Oluje« prisustvovali su predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić**, premijer **Miloš Vučević**, ministri u Vladi Srbije, predsjednik

Republike Srpske **Milorad Dodik**, kao i patrijarh Srpske Pravoslavne Crkve **Porfirije** koji je služio pomen. Nakon besede patrijarha intonirana je himna Srbije i odata počast stradalima minutom šutnje. Predsjednik Vučić rekao je u obraćanju da je deseta godina kako se drži pomen.

»Deset godina to radimo bez izuzetka, iako uvijek imate, netko bi rekao, važnije stvari. Ja sam zahvalan predsjedniku Dodiku i Republici Srpskoj i svima koji su sa mnom radili na tome što nikada nismo imali važniju stvar od ove. Početak kolovoza su dani naše tuge, sjećanja, muke zbog izgubljenih ljudi, njihovih kuća, ognjišta, djece koju nikada nećemo moći vratiti i ponosa jer oni koji nas napadaju i raduju se svojoj velikoj pobjedi, nikada neće moći razumjeti da nije pobjeda kada akciju vodite na tenku, a na njima američki veleposlanik, a suočavate sa sa ženama, djecom i starcima na traktorima«, poručio je Vučić.

Naveo je da je traktor imenica mučenika, divnih i poštenih ljudi koji su bili primorani napustiti ognjišta i poručio »neće više biti ni pogroma, ni progona ni traktora, garantujem vam«.

Vodstvo hrvatske zajednice u Srbiji pozvalo je u povodu obilježavanja ove obljetnice na pomirenje, međusobno razumijevanje, odavanje pijeteta žrtvama i poštovanje različitosti u odnosima Hrvatske i Srbije.

Kao krovna institucija hrvatskoga naroda u Srbiji, Hrvatsko nacionalno vijeće ističe važnost hrabrog i dostojanstvenog razgovora o ovim kompleksnim temama. »Smatramo da je važno suočiti se s prošlošću s otvorenosti i razumijevanjem prema patnji svih strana. Naša službena politika uvijek je bila usmjerena na uvažavanje i dijalog te nastojimo biti konstruktivni u odnosima između Hrvatske i Srbije. I dalje ćemo se zalagati za pomirenje, međusobno uvažavanje i poštovanje različitosti, s nadom da ćemo zajednički graditi bolju budućnost«, objavio je na svojoj Facebook stranici HNV.

Dodali su kako je važno suočiti se s prošlošću s otvorenosti i razumijevanjem prema patnji svih strana.

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini (DSHV) i ministar u Vladi Srbije **Tomislav Žigmanov** je, osvrćući se na, kako je rekao »jeku mržnje u dijelu javnosti«, na društvenoj platformi X poručio »pijeteti da, mržnja ne«: »Jeka mržnje u dijelu javnosti ovih dana prevelika je. Dolazi s raznih strana, mobilizirala je ne mali broj ljudi, no teško joj je otkriti svrhu. U zaglušujućoj atmosferi, nije lako ovdje biti Hrvat... Pijeteti da, mržnje ne!«, objavio je.

H. R.

Val prosvjeda protiv rudarenja litija

Val prosvjeda protiv rudarenja litija širi se Srbijom od kada su vlasti u Beogradu potpisali 19. srpnja memorandum o stratezijskom partnerstvu u održivim sirovinama s Europskom unijom. Prosvjedi, kojima su prisustvovala tisuće ljudi, do sada su održani u tridesetak gradova širom Srbije a najavljeno je da će do subote biti u još dvadesetak gradova.

Memorandumom s EU-om »o stratezijskom partnerstvu u održivim sirovinama, lancima proizvodnje baterija i električnim vozilima«, vlast je potaknuta u namjeri da počne iskopavanje litija, čemu se iz dana u dan sve snažnije protive ekološki aktivisti, građanski pokreti i oporba.

Demonstranti su uvjereni da bi rudarenje litija uzrokovalo nemjerljive štete okolišu i lokalnoj zajednici, a poruke građana s dosadašnjih prosvjeda su kako ne žele žrtvovati zdravlje zbog kratkoročnih i nejasnih ekonomskih koristi u procesu za koji smatraju da je koruptivan i pogoduje međunarodnoj rudarskoj korporaciji Rio Tinto.

Centralni prosvjed zakazan je za 10. kolovoza u Beogradu, što je rok koji su ekološka udruženja i demonstranti dali Vladi da napiše i parlamentu uputi zakon o trajnoj zabrani geoloških istraživanja i eksploatacije litija i bora u Srbiji.

Najviši državni dužnosnici ocijenili su da je pravi cilj prosvjeda rušenje predsjednika Srbije a ne ekologija i zaštita zdravlja ljudi. Vlada je formirala i posebni zdrav-

stveni tim pri Ministarstvu zdravlja, koji bi u pripremnoj fazi trebao nadgledati sve zdravstvene aspekte i ugroze zdravlja od potencijalnog rudarenja litija i stratezijskih sirovina. Ministar zdravlja **Zlatibor Lončar** obećao je da će taj tim objaviti sva mišljenja i svaki prijedlog te na terenu provjeriti što se sve planira i kakvog utjecaja ima na zdravlje i okoliš. Lončar je rekao kako tim čine »ugledni stručnjaci« dok su kasnije lokalni mediji objavili da su četrvero od osam članova tima zdravstvenih stručnjaka podržali listu »Aleksandar Vučić – Srbija ne sme da stane« na izborima.

Dekanka Rudarsko-geološkog fakulteta Univerziteta u Beogradu **Biljana Abolmasov** rekla je u utorak za RTS kako je u javnost plasirano mnogo netočnih informacija o litiju, koje nemaju veze s rudarstvom i geologijom.

»Čini mi se da treba jednostavno malo stati sa svim ovim i sačekati da se završi kompletna tehnička dokumentacija koja će inače biti i na državnoj revizijskoj komisiji i na javnoj raspravi. Mislim kako je sada na neki način sve previše ispolitizirano i da treba ostaviti struku da završi svoj posao. Znači ne samo rudare, nego prije svega kolege s Mašinskog, Tehnološkog, sa svih ostalih drugih fakulteta koji sudjeluju ili koji pomažu kao konzultanti u izradi jednog vrlo ozbiljnog projekta«, rekla je Biljana Abolmasov.

APV: Smanjenje proračuna za 3 posto

Pokrajinska vlada je na 16. sjednici, održanoj 2. kolovoza, kojom je predsjedavala predsjednica **Maja Gojković** usvojila prijedlog prvog rebalansa proračuna AP Vojvodine za 2024. godinu.

Predloženim rebalansom predviđeno je smanjenje proračuna za tri posto, kao rezultat usklađivanja izvora deficitarnog financiranja.

Deficit pokrajinskog budžeta smanjen je s 13,1 posto na 9,7 posto, čime je doveden u zakonske okvire, navodi se na sajtu pokrajinske Vlade.

»Prije donošenja prijedloga prvog rebalansa proračuna AP Vojvodine za 2024., urađena je analiza realizacije proračuna u prvoj polovini godine i optimalizacija raspodjele sredstava u okviru utvrđenog obima. Kao rezultat te analize izvršena je preraspodjela i osigurana su sredstva za financiranje projekata u oblastima: vodoprivrede i za-

štite okoliša (700 milijuna dinara), prometne infrastrukture (650 milijuna dinara), upravljanja vodama (954,7 milijuna dinara), zdravstva (420 milijuna dinara), obrazovanja i znanstveno-istraživačke djelatnosti (282 milijuna dinara). Osigurana su i sredstva za potporu lokalnim samoupravama za izradu projektno-tehničke dokumentacije (167 milijuna dinara), programe u oblasti sporta, omladinske politike i sportske infrastrukture (155 milijuna dinara), zatim za realizaciju sanacijskog plana JP *Vojvodinašume* – sanacije vjetrolomova (126,2 milijuna dinara). Dodatna sredstva od 99,7 milijuna dinara opredijeljena su za kapitalna ulaganja za tri odgojno-obrazovne ustanove. Za potporu mikro, malim i srednjim poduzećima za nabavku obrtnih sredstava osigurano je 50 milijuna dinara, a za program promocije turizma 10 milijuna dinara«, navodi se na portalu pokrajinske Vlade.

Kiša u kolovozu više ne može pomoći soji

Suša ovršila rod

**Deficit padalina najveći u Bačkoj koja je sojarski region.
Usjevima soje padaline u kolovozu više ne mogu pomoći**

Visoke temperature i nedostatak padalina odrazit će se negativno na prinos soje, ocjenjuje stručnjak dr. sc. **Vojin Đukić** iz Instituta za ratarstvo i povrtarstvo Novi Sad. »Soja je lijepo izgledala, imala je visinu, sklopila je redove, ali svaki ovaj dan bez padalina djeluje stresno na biljke. Vjerojatno će prinos biti smanjen čak i kod ranijih sorti koje su bile u fazi nalijevanja kada su počele visoke temperature. Vršne mahune će ostati nenalivene«, rekao je Đukić za **Agroklub** i dodao kako je na mnogim parcelama došlo do potpunog odbacivanja mahuna.

»Zavisno od rokova sjetve i grupe zrenja, soja je sada uglavnom u fazi nalijevanja zrna. Od ranijih sorti, koje su bile u fazi nalijevanja kada su krenule visoke temperature, nešto se može i očekivati. Kasnije sorte će više stradati«, kazao je on.

Padaline su bile lokalnog karaktera, kaže, s toga će i prinosi biti šareni. Na pitanje što mogu ratari u ovom trenutku uraditi, Đukić odgovara: »Sada više ništa, kasno je. Ako netko ima sisteme za navodnjavanje, trebalo ih je ranije aktivirati«.

Đukić je upozorio proizvođače i na opreznost kada su grinje u pitanju.

»Njima pogoduju visoke temperature i smanjena vlažnost zraka, mogu napraviti ozbiljne probleme i značajno umanjiti prinose. Ako se uoče na vrijeme dovoljno je samo uvratiti tretirati nekim akaricidom. Ukoliko se prošire k unutarnjim dijelovima, onda treba tretirati čitavu parcelu.«

Bačka bez kiše

Prema podacima Udruženja **Žita Srbije** soja je ove godine posijana na oko 215.000 tisuća hektara. To je povećanje u odnosu na prošlu godinu, kada je pod ovom kulturom bilo 203.000 hektara.

»Kompletna Bačka je glavni proizvođački region soje, u ostalim regionima površine su zanemarljive. A najveći nedostak vlage u posljednje dvije godine je upravo u Bačkoj«, rekla je za **Agroklub** direktorica Udruženja **Sunčica Savović**.

Nakon sjetve, dodala je, prognozirani je prinos na nivou desetogodišnjeg prosjeka.

»Uvijek se nadamo dobrom rezultatu. Sada je definitivno da nećemo imati takve prinose, nikakvi rekordi se ne očekuju. Uz ovaj toplotni val koji smo imali, soja koja se oplođava je osjetljiva na nedostatak vode. Nije otporna kao suncokret.«

Kako kaže, bez obzira na to što neke biljke na prvi pogled izgledaju solidno, od početka ove sezone smo imali deficit padalina. To je dovelo do smanjenog postotka vlage kako u površinskim, tako i u dubinskim slojevima zemlje.

»Imali smo sušne godine 2021. i 2022. kada su prinosi varirali od 1,7 do 2 tone po hektaru. To bi i za ovu godinu bio najgori scenarij. Ako bude bolje, onda ćemo imati nešto više od 2 tone po hektaru. Takva je situacija sada, ali s ovim temperaturama i nedostatkom padalina, može se pokazati i kao mnogo lošija dok dočekamo žetvu«, navela je sugovornica.

Umanjenje prinosa

Prema **Sunčici Savović**, ukoliko bi prinosi bili oko 2 tone po hektaru, tada bismo mogli očekivati ukupan rod od 430.000 tona. To bi bilo značajno smanjenje u odnosu na prošlu godinu kada je rod bio 485.000 tona.

»Ako prinosi razočaraju, najmanji rod bi bio oko 370.000 tona. Tijekom prethodne dvije godine Srbija je prestala biti izvoznik sirove soje. To nije ništa loše, naprotiv, to nam je za pohvalu. Zahvaljujući našoj prerađivačkoj industriji koja se značajno razvila, sada smo značajan izvoznik sojinog ulja i sojine sačme«, navodi **Savovićeva** i dodaje kako će iz Srbije ove godine vjerojatno biti izvezeno oko 5.000 tona merkantilne soje što znači kako će sva proizvedena soja biti prerađana i izvezena kao finalni proizvod iz Srbije.

Kako dodaje, žetva soje će sigurno krenuti u kolovozu.

Na pitanje je li poznata cijena novog roda, ona je odgovorila kako akontna cijena ni za soju ni za sunockret još uvijek nije poznata.

Izvor: **Agroklub.rs**

Proslava Velikih Tekija u Petrovaradinu

U spomen, čast i zahvalnost

»U molitvu uključujemo sve žrtve prošlih stoljeća i vremena iza nas i zahvaljujemo Gospodinu za taj čin milosrđa i što zahvaljujući njihovoj žrtvi i daru možemo sudjelovati u zajedništvu i slobodi kojima danas svjedočimo«, istaknuo je srijemski biskup mons. Fabijan Svalina

Više od tri stoljeća brojni hodočasnici iz više biskupija okupljaju se u biskupijskom svetištu na Tekijama u Petrovaradinu uoči Snježne Gospe, 4. kolovoza. Toga dana časte Blaženu Djevicu Mariju i zahvaljuju joj za sve milosti. Tako je bilo i ove godine. Više stotina vjernika iz Srijemske i Subotičke biskupije, Đakovačko-osječke i Beogradske nadbiskupije te drugih biskupijskih središta, okupilo se na biskupijskom svetištu u Petrovaradinu uoči blagdana Snježne Gospe, moleći se Blaženoj Djevici Mariji. Prva sveta misa slavljena je u 16 sati na staroslavenskom, u 17 sati na mađarskom, a u 19 sati pontifikalna misa na hrvatskom jeziku. Euharistijsko slavlje predvodio je subotički biskup mons. **Franjo Fazekas**. U koncelebraciji su bili srijemski biskup mons. **Fabijan Svalina**, biskup u miru mons. **Đuro Gašparović** i svećenici Srijemske, Subotičke i drugih biskupija. Misno slavlje uveličali su i vjernici obučeni u hrvatske i mađarske narodne nošnje iz Srijema.

Slika od velikog poštovanja

Na mjestu sadašnje crkve nalazila se srednjovjekovna kršćanska bogomolja posvećena Blaženoj Djevici Mariji koju su, najvjerojatnije, podigli redovnici tadašnje petrovaradinske cistercijske opatije. Nakon turske najezde i zaposjednuća ovih krajeva 1526. godine, spomenuta je

kršćanska bogomolja srušena i na njenom mjestu podignuta muslimanska, u narodu poznata kao Tekija. Nakon odlaska Turaka 1687. godine, Petrovaradin postaje stjecištem vojnika, obrtnika, trgovaca i zemljoradnika, a prvi redovnici, članovi isusovačkog reda, dolaze već 1693. godine. Budući da u oslobođenom Petrovaradinu ne zatječu sačuvane srednjovjekovne kršćanske bogomolje, isusovci su u prvo vrijeme primorani misionariti. Prije podizanja vlastite samostanske crkve sv. Jurja, u podnožju petrovaradinske tvrđave, za bogoslužje su koristili napuštenu tekijsku džamiju koju su preuredili u kršćansku crkvicu i posvetili je Bezgrješnom začecu Blažene Djevice Marije. Sedamnaest godina nakon mira u Srijemskim Karlovcima 1699. godine, potpisanog između austrijskoga i turskog carstva, brojčano nadmoćna turska vojska pristigla je 3. kolovoza 1716. godine pod zidine Petrovaradina i započela opsadu. Austrijska vojska, pod zapovjedništvom princa **Eugena Savojskog**, odgovorila je izlaskom iz utvrde u jutro 5. kolovoza iste godine i u kraćoj borbi vođenoj nedaleko od crkvice Bezgrješnog začeca Blažene Djevice Marije, turska vojska je doživjela strahovit poraz. S obzirom da je pobjeda izvojevana u bitci vođenoj 5. kolovoza, na spomendan Snježne Gospe, spomenuta je crkva otada povjerena zaštiti Snježne Gospe, odnosno Gospe Tekijske. Zbog svoje čudotvornosti ova je slika vremenom postala predmetom iznimnog što-

vanja, a blagdan Snježne Gospe danom najvećih hodočašća u ovo marijansko svetište u Petrovaradinu.

U znak sjećanja na povijesni događaj

U prvim poslijeratnim godinama crkva je proširena troškom obitelji nastradalog austrijskog podmaršala grofa **Si-egfrieda Breunera**, kojega su Turci zarobili i pogubili na sam dan bitke. Drugo proširenje i preuređenje crkve učinili su 1754. godine oci isusovci. Na spomendan svetih Joakima i Ane, 26. srpnja iste godine, svečano je u crkvu unesena čudotvorna slika Gospe Snježne. U znak sjećanja na taj događaj svetište i danas ovaj spomendan slavi kao Male Tekije, dok se blagdan Snježne Gospe u svetišlu slavi kao Velike Tekije.

»U ovom petrovaradinskom kraju svaki brežuljak i svaka dolina odiše poviješću. Koliko je uzdaha, nevolja i svega onoga što su ljudi kroz protekla stoljeća ovdje živjeli. Godine 1716. na ovim prostorima se dogodilo veliko stradanje. Mnogo su krvi prolili naši preci. Oni su svojim životima žrtvovali i izvojevali toliko željenu slobodu. Koliko je vapaja i molitava upućeno Nebeskoj Majci. Sjećanje na taj događaj podsjeća i ovo drevno svetište u koje se stoljećima okupljaju vjernici«, istaknuo je srijemski biskup mons. Svalina i dodao:

»Želimo uvijek kroz svetu misu zahvaljivati Blaženoj Djevici Mariji za taj milosni čin koji je učinio da se taj povijesni događaj dogodio i što je kršćanski život ponovo počeo živjeti na ovim prostorima. U molitvu uključujemo sve žrtve prošlih stoljeća i vremena iza nas i zahvaljujemo Gospodinu za taj čin milosrđa i što zahvaljujući njihovoj žrtvi i daru možemo sudjelovati u zajedništvu i slobodi koje danas svjedočimo. Veseli me da se okupio veliki broj hodočanika, najviše iz Srijemske i drugih biskupija. Želja nam je da taj broj bude još veći i da se vrte velike skupine vjernika koje su dolazile ovdje prije 30 i 40 godina. Nakon Božića i Uskrsa bio je to veliki događaj. Vjernici su se okupljali usred ljeta, ostavljali sve svoje poslove i dolazili ovdje zahvaliti Blaženoj Djevici Mariji za sve milosti, koja nas je branila u teškim vremenima i okolnostima koje su sada iza nas. Izazova nikada ne nedostaje. Živimo u prilikama kada je uvijek potrebno biti svjedokom. A za to se traži jedna autentičnost koja se uvijek crpi iz euharistije i zajedništva u svetišlu Gospe od Tekije«.

Oslonimo se na Majčin zagovor

Predsjedatelj misnoga slavlja, subotički biskup Franjo Fazekas, istaknuo je značaj crkvenog zajedništva povezanosti dviju biskupija, subotičke i srijemske.

U svojoj propovijedi subotički biskup je govorio o Mariji kao onoj koja je prisutna u svim važnim trenucima povijesti i spasenja.

»Majka u obitelji ima nezamjenjivu ulogu. Pripadati Crkvi je kao pripadati obitelji. Živjeti njezinim životom, hraniti se njezinim stolom, sudjelovati u zajedničkim pot-hvatima, ali ne kao zaposlenici, nego kao članovi obitelji. U tolikim našim svakodnevnim tjeskobama, žalostima, duševnim i tjelesnim bolestima, utječemo se i mi njezinom Majčinskom srcu koje najbolje pozna svu našu ra-

dost, naša nadanja i sve naše muke. Neka nam pomogne ustrajati u molitvi Crkve, da se pokorom čistimo od grijeha, svakodnevno napredujemo u krjeposnom životu, te da sveto umremo u njezinom naručju«, istaknuo je biskup Fazekas.

Na kraju euharistijskog slavlja biskup Svalina se zahvalio predsjedatelju slavlja, mons. Franji Fazekasu, subotičkom biskupu, te kazao kako je njegovo predsjedanje znak povezanosti Subotičke i Srijemske biskupije. Pozdravio je i biskupa u miru mons. Gašparovića, te sve svećenike Srijemske i Subotičke biskupije, Beogradske i Đakovačko-osječke nadbiskupije te eparhije sv. Nikolaja, kao i novog rektora svetišta vlč. **Mateja Perića**. Poseban pozdrav i zahvalnost za sudjelovanje biskup je uputio o. **Kleopi Stefanoviću**, eparhijskom namesniku i osobnom izaslaniku njegovog preosveštenstva g. **Vasilija**, vladike srijemskog.

Nakon svete mise uslijedila je procesija sa svijećama kroz svetište. Sliku Gospe Tekijske nosili su muškarci obučeni u narodne nošnje, a slavlje je završilo unošenjem slike Gospe Tekijske u crkvu. Na sam dan Velikih Tekija, 5. kolovoza, program je počeo u 8 sati pobožnošću Križnoga puta. Prva misa na mađarskom jeziku slavljenja je u 9 sati, središnja sveta misa na hrvatskom održana je u 11 sati, a program proslave završen je u 19 sati, također misom na hrvatskom jeziku.

S. D.

Ulaganja u srijemske župe

Zahvaljujući odobrenim projektima Programa prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije, Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije, na župnoj crkvi sv. Klementa u Hrtkovcima završeni su vanjski radovi na uređenju crkve, u Beški je kupljen razglas i nove klupe, a u Indiji predstoji uređenje župnog doma

Od 33 projekta ukupne vrijednosti 1,5 milijuna eura odobrenih za ovu godinu u okviru Programa prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije, koje financira Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske, odobrena su tri projekta srijemskih župa: u Beški, Hrtkovcima i Indiji.

Nove klupa i razglas

Župa Sveta Terezija od Djeteta Isusa u Beški sudjelovala je u programu Prekogranične suradnje s partnerom iz Hrvatske – župom Duha Svetoga iz Nuštra. Za zajedničku obnovu crkava u Nuštru i Beškoj, rimokatoličkoj župi Svete Terezije od Djeteta Isusa odobreno je 39.556,53

pohvalan, no za nas ipak predstavlja i nemalu poteškoću budući da prema pravilima ovog konkretnog projekta župa tj. partneri, moraju prvo izvršiti sve prijavljene radove i u potpunosti isplatiti izvođače, a onda nakon revizije i odobrenja Ministarstva regionalnog razvoja i fondove EU iz Republike Hrvatske, naknadno uplaćuje odobreni iznos (ukoliko je utrošen prema pravilima projekta). Trenutno još prikupljamo novac koji je potreban da bismo mogli realizirati projekt, jer ga župa nema te ovisimo o donatorima koji će nas podržati kako nam ovaj projekt ne bi propao», navodi beški župnik vlč. **Aleksandar Kovačević**.

Razglas i nove klupe su naručene. Kako navodi vlč. Kovačević razglas je spreman i ostalo je još samo riješiti carinska pitanja i uvesti ga u Srbiju. Klupe su u izradi i očekivanja su da će biti gotove do proslave župnog patrona, 1. listopada.

»Ostaje nam najvažniji dio radova a to je prikupiti dovoljno sredstava kako bismo radove isplatili i poslali izvještaj Ministarstvu, te ako oni smatraju da je sve u redu, čeka njihovu refundaciju sredstava. Također, troškovi PDV-a ne mogu biti dio troškova koji se prikazuju za projekt, pa nam je i to potrebno dodatno prikupiti. Planiramo još i daljnje radove za koje smo se nadali da ćemo ih moći izvesti u ovoj fazi, kao što je postavljanje poda u crkvi, budući da se ispod dotrajalih tepisona koji u potpunosti pokrivaju pod nalazi samo grubi beton te sanaciju prozora, ulaza kao i postavljanje krstionice i kamenog oltara i ambona,

kako bi crkva mogla biti posvećena. Nadamo se da će Gospodin u svojoj providnosti potaknuti srca dobrih ljudi koji nam mogu pomoći», zaključuje beški župnik i ističe da su odobrena sredstva više nego značajna podrška i pomoć. Također navodi da je u Srijemskoj biskupiji puno crkvenih objekata koji su povijesna i kulturna baština i da je velika šteta što zbog nedostatka i osnovnih sredstava mnogi ti spomenici propadaju.

eura. Projektom je predviđena instalacija novog sustava ozvučenja u crkvi, jer je trenutni razglas dotrajaao te izrada novih klupa i klecala za vjernike budući da su klupe stare više od sto godina i doslovno su istrunule.

»Naše župe u Srijemu nisu u mogućnosti pokriti ni troškove redovitog održavanja, a svakako ne daljnjih sanacija i obnova crkvenih zgrada bez pomoći donatora. No, nismo još dobili sva sredstva. Ovaj način potpore je

»I u budućnosti ćemo se prijavljivati na sve natječajne, pa tako i Program prekogranične suradnje. Nadamo se da će se u budućnosti izmijeniti način realizacije projekta prekogranične suradnje, upravo zbog nemogućnosti naših župa i udruga da unaprijed financiramo sve radove«, zaključuje vlč. Kovačević.

Završeni vanjski radovi

Za unaprjeđenje uvjeta rada Centra za pružanje usluga u zajednici Vukovarsko-srijemskoj županiji i rimokatolikoj župi Sveti Klement papa i mučenik u Hrtkovcima odobreno je 33.742,49 eura. Kroz zajednički projekt prekogranične suradnje župi Sveti Klement papa i mučenik u Hrtkovcima odobreno je 21.790,11 eura.

»U prvoj fazi radova završili smo izolacijske i ličilačke radove na crkvi. Druga faza, stolarski radovi, uskoro će biti završena. Urađena je fasada i ličenje crkve. Potrošili smo za te radove 18.528 eura. Na zvonik smo stavili četiri nova prozora sa šalkukatrama. Ostalo je ugraditi peti prozor koji će nam majstor darovati. Za stolarske radove potrošili smo 5.537 eura. Potrošili smo i više nego što smo dobili, ali smo razliku pokrili sredstvima koja smo dobili od Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama«, kaže vlč. **Ivica Živković**, hrtkovački župnik.

Osim fasaderskih i stolarskih radova, završeni su i vanredni limarski radovi. Postavljena je zaštitna žica na vitražima i urađeni su limeni okviri na tornju. Vlč. Živković

dodaje da je u planu treća faza radova, obnova župnog doma i postavljanje ograde oko crkve.

»Nadamo se da ćemo radove uspjeti završiti do 5. listopada kada slavimo 200. obljetnicu naše župne crkve. Za tu namjenu dobili smo sredstva Središnjeg državnog ureda u iznosu od 3.950 eura. Odobrena sredstva su nam izuzetno važna. Zahvalni smo svima koji su nam odobrili sredstva jer bez njihove pomoći ne bismo mogli završiti planirane radove. U planu nam je do proslave obljetnice obojiti kuću izvana. Ona je sagrađena 1906. godine i u veoma je lošem stanju. Iduće godine nam je u planu nastavak radova na unutarnjem uređenju crkve, ovisno od odobrenih sredstava na natječajima na kojima ćemo nastaviti sudjelovati«, ističe vlč. Živković.

Uređenje župnog doma

U okviru prekogranične suradnje Općine Bogdanovci i župne crkve sv. Petra u Inđiji za dobrobit zajednice, odobreno je 39.917,82 eura. Župnoj crkvi sv. Petra u Inđiji odobreno je 23.000 eura a projektom je predviđeno vanjsko i unutarnje uređenje župnog doma.

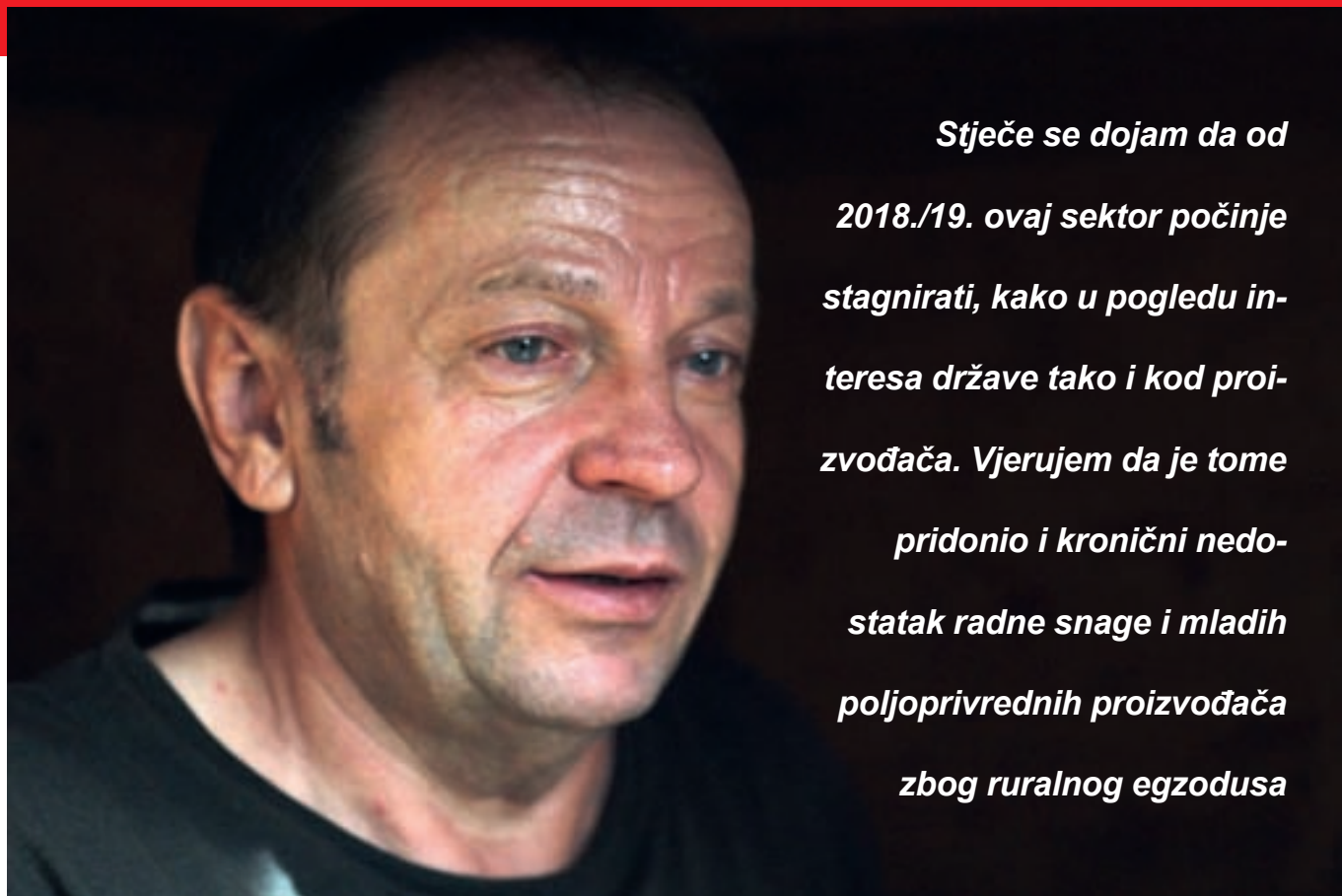
»Rimokatolička crkva sv. Petra u Inđiji podignuta je 1872. godine i ima status spomenika kulture od velikog

značaja. Prema projektu, u planu je cjelokupno, vanjsko i unutrašnje uređenje župnog doma. Prošle godine obnovili smo kompletan krov i bilo nam je važno obnoviti župni dom budući da imamo veliku štetu od prokišnjavanja. U planu nam je početi s radovima na jesen ovisno od donatorskih sredstava, jer nam odobreni iznos neće biti dovoljan za sve radove«, istaknuo je inđijski župnik vlč. **Dušan Milekić** i dodao da su sredstva odobrena prekograničnom suradnjom izuzetno velike važnosti te da će i u budućnosti sudjelovati na svim raspisanim natječajima. S. D.

Jozef Gašparovski, predsjednik Centra za organsku proizvodnju u Selenči

Stječe se dojam da od 2018./19. ovaj sektor počinje stagnirati, kako u pogledu interesa države tako i kod proizvođača. Vjerujem da je tome pridonio i kronični nedostatak radne snage i mladih poljoprivrednih proizvođača zbog ruralnog egzodusa

Imamo velike predispozicije za organsku proizvodnju

Intervju vodila: Jasminka Dulić

Centar za organsku proizvodnju u Selenči je počeo s radom 2007. pod nazivom Udruženje *Zdravo-Organic*, da bi 2010. prerasio u Centar. Danas Centar okuplja 170 članica, fizičkih i pravnih osoba kojima pruža različite usluge na polju razvoja organske poljoprivredne proizvodnje. Predsjednik je **Jozef Gašparovski** s kojim smo razgovarali o stanju u organskoj proizvodnji u Vojvodini odnosno Srbiji.

► **Predsjednik ste Centra za organsku proizvodnju u Selenči. Od osnutka do danas što se mijenjalo u organskoj proizvodnji? Razvija li se ovaj sektor, stagnira ili...?**

Počevši od 2000-tih godina počela se razvijati svijest o dobrobiti organske hrane i ostalih proizvoda (odjeća, obuća) organskog podrijetla. U našoj zemlji je tome

veliki doprinos dala profesorica dr. sc. **Branka Lazić** s Poljoprivrednog fakulteta u Novom Sadu, koja je stala i na neki način predvodila rast ove ideje. Tih godina u Subotici počinje s radom i prva nevladina organizacija iz oblasti organske proizvodnje *Terra's*. Veliki uspon organske proizvodnje u Srbiji se desio od 2005. do 2018. U tom razdoblju su se vodile aktivnosti na popularizaciji organske proizvodnje na velikom broju polja: propagandnom, edukativnom, zakonodavnom, organizacijskom, financijskom...

Država je kroz svoje mjere, najviše putem Ministarstva za poljoprivredu, svesrdno počela pomagati ovaj sektor. Uz pomoć slovačke Vlade putem donacije, u Srbiji je donesen novi Zakon o organskoj proizvodnji koji je usuglašen s propisima Europske unije i naše dvije certifika-

cijske firme su dobile akreditaciju Slovačkog akreditacijskog tijela, tako da su se proizvodi koje su certificirale ove dvije firme mogli bez daljnjih kontrola plasirati na tržište Europske unije.

U ovo vrijeme smo formirali Nacionalnu udrugu organskih proizvođača *Serbia Organica*, Vojvođanski klaster organskih proizvođača, itd.

Stječe se dojam da od 2018./19. ovaj sektor počinje stagnirati, kako u pogledu interesa države tako i kod proizvođača. Vjerujem da je tome pridonio i kronični nedostatak radne snage i mladih poljoprivrednih proizvođača zbog ruralnog egzodusa.

► **Što su bile ideje prilikom osnivanja i kako funkcionira Centar u Selenči danas? Koliko proizvođača okuplja?**

Centar za organsku proizvodnju osnovalo je 15 osnivača od čega su pet pravnih a deset fizičkih osoba. Osnovne ideje su bile rješavanje problematike i zastupanje interesa organskih proizvođača, popularizacija organske proizvodnje, potrošnje organskih proizvoda, edukacije u ovoj oblasti i drugo.

Ciljevi Centra za organsku proizvodnju su rast kroz privlačenje novih članova i razvoj novih usluga,

poslovno povezivanje i umrežavanje i razvoj više lanaca vrijednosti, razvoj ljudskih resursa za potrebe grane, promocija Centra, članova i regije uopće, međunarodna suradnja, razvoj inovacija i njihova implementacija.

► **Koje su glavne aktivnosti Centra?**

Centar ima edukativnu funkciju, informativnu, povezujuću, zatim projektnu ulogu. Zatim su tu i marketinška i izdavačka funkcija. Okuplja 170 članica, fizičkih i pravnih osoba koje su razvrstane u tri bazna sektora – siroviniska baza, proizvođači i prerađivači u okviru kojih se ostvaruju ciljevi kao što su: olakšan pristup i praćenje zakona, uredbi i mjera, jačanje kapaciteta proizvođača i prerađivača – edukacije u oblasti organske proizvodnje kroz partnerstvo s akademskim, znanstveno-istraživačkim, razvojnim institucijama, sveučilištima, uvođenje i primjena standarda, procedura u skladu s važećim zakonodavstvom i certifikacija odnosno dokaz o organskom statusu sirovine.

Nadalje, radi se na olakšanju pristupa inputima za organsku proizvodnju (sredstvima za zaštitu, gnojivima, supstratima, sjemenskom/sadnom materijalu na domaćem tržištu), direktnom otkupu sirovine, podršci u pripremi zahtjeva za dodjelu subvencioniranih, kreditnih sredstava, pristupu fondovima EU, posebno kroz IPA 5 komponentu, umrežavanju s drugim proizvođačima sirovine u regiji i šire, izgradnji međunarodnih veza i boljoj integraciji na odgovarajuća tržišta, boljoj pregovaračkoj poziciji, smanjenju troškova nastupa na sajmovima, lakšem pristupu specijaliziranim dobavljačima, podršci u pripremi zahtjeva za dodjelu subvencioniranih, kreditnih sredstava, umrežavanju i povezivanju sa svim sudionicima u lancu vrijednosti, kao i s drugim proizvođačima u regiji i šire. Uloga nam je i raditi na promotivnim aktivnostima, brendiranju proizvoda te povećanju vrijednosti i obima prometa članica.

► **Kakva je suradnja s organskim proizvođačima u drugim, susjednim državama?**

Najveću suradnju s organskim proizvođačima iz drugih zemalja smo ostvarili putem realizacije Foruma o organskoj proizvodnji koji se održava neprekidno od 2007. godine. Na Forumu kao i na B2B susretima su do sada sudjelovali predstavnici iz 42 zemlje i Centralne Azije. Najveću suradnju s organskim proizvođačima iz susjednih zemalja smo ostvarili s proizvođačima iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Mađarske i to realizacijom projekata EU (IPA), FAO, Višegradski fond V4, Slovak Aid, USAID, GTZ, Vlade Kraljevine Norveške, Švedske itd.

► **Na kojim projektima trenutno radite?**

Momentalno realiziramo samo projekte domaćih donatora. Sudjelovali smo na 18. Međunarodnom sajmu organske proizvodnje i eko turizma u Novom Travniku 5.-6. srpnja ove godine a od 8. do 11. kolovoza smo realizatori 1. Regionalne izložbe organskih proizvoda koja će se održati u Parku Ravne u Visokom. Ova realizacija je dogovorena s dr. sc. **Semirom Osmanagićem** na inicijativu Centra za organsku proizvodnju iz Selenče i *Bio Pčelinje klinike* iz Bačkog Novog Sela a na njoj će ove godine sudjelovati organski proizvođači iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Srbije.

► **Kako vidite budućnost organske proizvodnje u Srbiji? Ako bi se usporedili s drugim državama, kakva je situacija u organskoj proizvodnji danas, što su prednosti, što nedostaci agrarne politike prema organskoj poljoprivredi kod nas?**

Srbija ima velike predispozicije za organsku proizvodnju. U okviru strategije institucionalizacije Republike Srbije u procesu priprema za europske integracije još 2010. godine učinjeni su inicijalni koraci na unaprjeđenju pravnog i administrativnog okvira za regulaciju organske proizvodnje; domaće zakonodavstvo u organskoj proizvodnji je usklađeno s propisima EU i formirano je namjensko Akreditacijsko tijelo. Još od prije 20 godina se intenzivno radi na iniciranju svijesti o potrebi unaprjeđenja kvalitete u većini industrijskih kapaciteta kao uvjeta za internacionalizaciju poslovanja u oblasti organske proizvodnje; značajne površine poljoprivrednog zemljišta nisu zagađene i intenzivno kultivirane što pospješuje bržu i lakšu konverziju; postoji pozitivan stav o organskoj poljoprivredi u akademskoj zajednici kao i kod određenog kruga poljoprivrednih proizvođača i sve većeg broja potrošača. Prednosti su i što postoji Nacionalna asocijacija za organsku proizvodnju; interesiranje međunarodnih donatora za podizanje razine organske poljoprivredne proizvodnje, uvođenje sustavne edukacije o organskoj poljoprivredi s proizvodnog, tehnološkog, ekološkog i ekonomskog aspekta. Nadalje, postoji i međunarodna suradnja lokalnih sveučilišta, povoljni agro-klimatski uvjeti za uzgoj organskih proizvoda i očuvan veći broj autohtonih sorti bilja i rasa stoke. Biološka raznolikost i okoliš su pogodni za organsku proizvodnju.

Međutim, postoje i nedostaci kao na primjer što nije još usvojen Nacionalni akcijski plan. Nacionalno i regionalno tržište je relativno malo i ograničeno a povezanost

s europskim tržištem je slaba što ograničava korištenje njegovih sinergijskih efekata na razvoj nacionalne i regionalne proizvodnje organske hrane. Nedovoljna je suradnja sudionika u lancu vrijednosti i nema modela za korištenje strukture obiteljskih gazdinstava kao potencijala za prelazak na organsku proizvodnju. Neriješeno je i pitanje blagovremenog financiranja i subvencioniranja sektora organske proizvodnje a angažiranje međunarodnih donatora je marginalno sa stanovišta financijske potpore. Osim toga sustav certifikacije je nejasan, ntransparentan, zahtjevan i kompliciran a baza podataka o organskoj poljoprivredi je nerazvijena sa stanovišta kvantitete i kvalitete informacija kao potpore razvoju. Ne postoji ni jedinstvena evidencija o proizvodnji, preradi i plasmanu organskih proizvoda; nedovoljna je kontrola na tržištu organskih proizvoda (uvoz i domaća proizvodnja) i slaba je organizacija nadležnih savjetodavnih usluga za sektor organske proizvodnje.

► **Tko dominira u organskoj poljoprivredi – mali ili veliki proizvođači?**

Na tržištu su vidljiviji veliki proizvođači iz razloga što jedino oni mogu svoju deklariranu i brendiranu robu prodavati u marketima. Mali poljoprivredni proizvođači rijetko kada svoje proizvode prodaju u marketima iz razloga što ne mogu osigurati kontinuitet ponude, zato svoju robu prodaju najviše putem drugih vidova prodaje (tržnice, na kućnom pragu, osobnom dostavom i sl.). Ako bi usporedili tko dominira u organskoj proizvodnji u Srbiji, slobodno možemo reći da su to mali proizvođači. Ipak, čini mi se da vrijednosno više prodaju veliki proizvođači koji su najviše iz inozemstva.

► **Imaju li potrošači povjerenja u organske proizvode? Raste li potražnja?**

Povjerenje se stječe vremenom. Potrošači vjeruju da su proizvodi, koji na sebi imaju etiketu, da je to »organ-

ski proizvod«, proizveden u skladu sa zahtjevima za organsku proizvodnju. Mi koji smo godinama u ovoj oblasti možemo primijetiti da se potrošači prilikom kupovine čim dalje sve više opredjeljuju za organske proizvode. Točna evidencija se o ovome ne vodi. Međutim, na činjenicu kupovine organskih proizvoda veoma jako utječe i pad kupovne moći stanovništva.

► **Gdje se mogu nabaviti organski proizvodi? Kakav je njihov plasman?**

Organski proizvodi se mogu nabaviti u trgovačkim lancima, tržnicama, kod proizvođača putem »prodaje na kućnom pragu« i naručivanjem putem interneta, telefonom i sl. Plasman prije svega ovisi od toga što se proizvodi. Recimo, ako se radi o proizvodnji svježeg voća i povrća, plasman je riskantniji jer zahtijeva brzu prodaju, te se on realizira najviše putem tržnica i prodaje na kućnom pragu kao i osobnom dostavom, a ukoliko se radi o prerađenim proizvodima (upakiranim), oni se mogu prodavati putem prodajnih objekata. Tu je malo teže ući i uvjeti prodaje su rigorozniji.

► **Kako ocjenjujete poticaje za organsku poljoprivredu, jesu li dovoljni?**

Mišljenja sam da poticaji još uvijek nisu dovoljni, bez obzira na to što se izdvajanja za ovu oblast povećavaju. Naime, stječe se dojam da se mjere donose administrativno, bez toga da se svake godine snimi stanje u ovoj oblasti i na osnovu toga, a pogotovu na osnovu strategije, donesu mjere financiranja. A organska poljoprivredna proizvodnja jeste pokretačka snaga za revitalizaciju razvojnih funkcija poljoprivrede.

Pod poticajima smatramo i zaštitu domaće organske proizvodnje i brendiranje organskih

proizvoda kao i izradu detaljnog nacionalnog akcijskog plana organske proizvodnje u Srbiji s jasno definiranim mjerama i indikatorima za njihovo provođenje. Potrebna nam je i jednostavnija i kraća procedura isplate poticaja za organsku proizvodnju te uklanjanje prepreka za korištenje sredstava za zaštitu bilja, sjemena i gnojiva koji su u skladu s normama EU.

► **Iako ima brojnih problema u poljoprivredi, zbog promjena klime, suše, nepogoda, iscrpljivanja tla, i dalje poljoprivredni proizvođači ostaju pri klasičnoj obradi, uz primjenu puno kemije, umjetnog gnojiva, zadužuju se i kupuju velike strojeve a vrlo je malo njih spremno nešto mijenjati. Zašto je to tako?**

Najviše je to iz razloga što je posljednjih nekoliko godina selo značajno devastirano. Kao što sam već ranije napomenuo, na sceni je ruralni egzodus. Mladi ljudi, iz razloga što na malim zemljišnim posjedima ne vide svoj

opstanak na selu, masovno odlaze u veće gradove ili u inozemstvo. U 90 % slučajeva se više ne vraćaju. Što se tiče većih poljoprivrednih proizvođača koji ostaju u selima, oni se bave intenzivnom poljoprivrednom proizvodnjom koja za posljedicu ima ukрупnjavanje zemljišnog posjeda koji zahtijeva novu i jaču mehanizaciju, umjetnu hranu i zaštitu za biljke koje se sade kako bi se postigla proizvodnja sa što manje troškova a sa što većim prihodom. Ali i nasuprot tome i ovi poljoprivredni proizvođači se susreću s ogromnim problemima koji se ogledaju u sve češćim sušama, poremećenom dinamikom godišnjih doba, kao i »sječom cijena« poljoprivrednih proizvoda.

► **Vi ste i pčelar, bavite se apiterapijom, te ste osnivač Pčelinje klinike u Bačkom Novom Selu. O čemu se radi?**

Terapije pčelinjim proizvodima, odnosno uključivanje pčela i pčelinjih proizvoda u liječenje ljudi postoji već tisućama godina, tako da to nije nikakva novost ni pomodarstvo. Doduše, danas se svakodnevno objavljuju novi znanstveni dokazi koji upućuju na to da razni pčelinji proizvodi potiču ozdravljenje poboljšavajući cirkulaciju, smanjujući upale i potičući imunološki odgovor organizma na različite napade. Apiterapiju mogu koristiti zdravi ljudi kao preventivu a bolesni kao pomoćno sredstvo u liječenju svojih bolesti.

Pčelinja klinika je simbolični naziv za naš pčelinjak koji se nalazi u neposrednoj blizini Dunava kod Bačkog Novog Sela između čuvenog lovišta Karađorđevo i Podunavskog lovišta Plavna. U neposrednoj blizini se nalaze mnoge šume, ritovi, kanali, pašnjaci, utrine i sl.

Ruralni zdravstveni turizam koji nudi *Pčelinja klinika* čini simbiozu api i fito-turizma. To je oblik turizma koji je povezan s pčelarstvom kao tradicionalnom profesijom, pčelinjim proizvodima u ekološkom, prehrambenom i ljekovitom pogledu, kao i različitim biljnim vrstama, medonosnim ljekovitim i aromatičnim biljem.

Ovakav vid ponude pridonosi poboljšanju zdravlja i povećanju svijesti o značaju upotrebe prirodnih proizvoda u cilju poboljšanja kvalitete života ljudi, istodobno čuvajući prirodna bogatstva, pridonoseći općoj koristi zajednice ljudi, životinja, biljaka i insekata odnosno biodiverzitetu.

► **Kakva je situacija danas u pčelarstvu u Srbiji općenito?**

Kao i u svim granama privređivanja, tako i u pčelarstvu postoji dosta problema i to počevši od problema koji se pojavljuju kao posljedica promjena u prirodi koje se još nazivaju i klimatskim promjenama i koje znatno utječu na biljni svijet a time i na pčelarstvo, pa sve do problema koje izazivaju ljudi svojim nerazumnim ponašanjem u smislu bavljenja intenzivnom poljoprivrednom proizvodnjom pa sve do tretmana insekata kao na primjer komaraca, krpelja i dr.

Veliki problemi s kojima se pčelari bore je i velika raspostranjenost pčelinjeg krpelja *varoe* s kojom svake godine sve teže izlazimo na kraj i koja nam prouzrokuje velike štete.

Na kraju, moramo napomenuti da se na tržištu, pogotovu na tržnicama i drugim mjestima, od strane nesavje-

snih trgovaca, plasira lažni med koji se nudi po veoma niskim cijenama, tako da to s jedne strane nanosi štetu pčelarima a s druge strane obmanjuje potrošače.

Savez pčelarskih organizacija Srbije je dobro organizirana asocijacija pčelara, koja je izuzetno aktivna i bori se za pčelarske interese. Međutim, nisu poremećene vrijednosti, standardi, kvaliteta samo u Srbiji, nego je to prisutno i u Europi i šire tako da i uz ogromno zalaganje naše asocijacije i asocijacije pčelara Europe, teško možemo utjecati na anomalije koje se manifestiraju kroz podcijenjenju cijenu meda, falsifikate i drugo.

► **I na koncu, puno se priča o problemima odlaska mladih sa sela i potrebi za razvojem sela, poljoprivrede općenito i mogućnosti za život na selu, odnosno opstanku tih sela. Kakva je situacija danas na selu u okolini Bača, Selenči, Bačkom Novom Selu? Vide li se neki pomaci i kako vi vidite budućnost vojvođanskih sela?**

U strategijama održivog razvoja općina kojima pripadaju naseljena mjesta »Kulturnog predjela Bača«, navodi se kako je predio »područje ugroženog okoliša visokog indeksa životne i razvojne ugroženosti, s nedovoljnom uključenošću lokalne zajednice u upravljanju prirodnim i kulturnim resursima«. Broj stanovnika u ovom predjelu konstantno se smanjuje iz više razloga: negativnim prirodnim priraštajem i migracijama stanovništva. Očigledno je kako najviše migriraju mladi, radno sposobni stanovnici iz razloga školovanja ili radi odlaska za traženjem posla u zemlji i inozemstvu. U ovom području već više od 30 godina nije bilo većeg ulaganja u izgradnju kapaciteta za zapošljavanje gdje bi stanovništvo moglo naći sigurnost za opstanak svojih obitelji. Jedino privredno osuvremenjivanje se realizira u konvencionalnoj poljoprivredi na velikim posjedima, ali ono nema za cilj povećati zaposlenost već se realizira s ciljem što manjeg angažiranja ljudske radne snage. Posljednjih godina se primjećuje da se dešava pojačana sječa šuma i odvoz drveta čime se narušava biljna struktura predjela. Primjetan je nedostatak aktivnosti stanovništva u oblasti zdravstveno sigurne (organske) proizvodnje na malim parcelama koja je profitabilnija, proizvodnje hrane na tradicionalni način kao i na polju ruralnog turizma.

Na malom prostoru »Kulturnog predjela Bača« do danas je identificirano preko 350 arheoloških nalazišta, od kojih najstarija pripadaju sjedelačkim kulturama koje su iz Azijskog istočnog Sredozemlja pronašle svoje stalno stanište u Europi. Kultura koju su razvili, sudeći po pronađenim artefaktima, naročito na lokalitetu Donja Branjevina, svjedoči o visokim umjetničkim dometima i izuzetnoj umješnosti njenih najstarijih tvoraca.

Jedno od mogućih rješenja je unaprjeđenje kvalitete života u »Kulturnom predjelu Bača« korištenjem postojećih resursa kulturno-historijskog naslijeđa, poticanjem proizvodnje zdravijih poljoprivrednih i tradicionalnih proizvoda i zanimanja i razvojem ruralnog turizma. Na taj način će se povećati prepoznatljivost Općine i Autonomne Pokrajine Vojvodine kao turističke destinacije.

Marin Skenderović, osnivač predstavništva HTZ-a u Mađarskoj

Na Suboticu gledamo »kroz ružičastu maglu zaborava«

U mađarskim medijima slika Hrvatske nije bila 'privlačna', svako spominjanje bilo je vezano za tek završeni rat, govorilo se o miniranim prostorima, razrušenim i devastiranim objektima, i sl. Tu njihovu opću sliku trebalo je promijeniti, trebalo je doći do predstavnika mađarskih medija i pozvati ih u Hrvatsku te im pokazati pravu situaciju

Naš sugovornik je nekadašnji predsjednik Organizacijskog odbora *Dužijance*, dopredsjednik HKC-a *Bunjevačko kolo*, kao i bivši predsjednik Nogometnog kluba *Bačka*. **Marin Skenderović** je rođeni Subotičanin koji je živio u Subotici do svoje 39. godine, kada ju je napustio nakon što je dobio vojni poziv. U svoj rodni grad nije se mogao vratiti više od 11 godina.

U jesen 1997. godine osnovao je predstavništvo Hrvatske turističke zajednice (HTZ) u Mađarskoj, gdje je obnašao dužnost voditelja predstavništva, do mirovine. Oženjen je, otac je četvero djece, ima i četvero unučadi.

Neočekivani odlazak

Kako Marin kaže, iz Subotice je otišao 17. listopada 1991. godine pod dramatičnim okolnostima.

»O tome je u to vrijeme detaljno pisao beogradski tjednik *Vreme*, kao i lokalni tjednik *Glas ravnice*. Za *Glas ravnice* sam ranije i sam pisao u nekoliko prigoda. Bilo je to teško vrijeme, politički sustav se urušavao, prijevori unutar države su sve više eskalirali, velike promjene u Europi već su se događale – raspad Sovjetskog saveza, kao i raspad takozvanog Istočnog bloka i optimisti su, unatoč svih problema i prijevora, očekivali dolazak demokracije koja je trebala donijeti boljitak svim građanima. Međutim, oni oprezniji su bili svjesni kako se ništa neće događati samo po sebi, te je tako osnovana prva stranka bunjevačkih Hrvata – DSHV na čelu s mr. **Belom Tonkovićem**, u KUD-u *Bunjevačko kolo* izabrano je novo čelništvo na čelu s **Belom Ivkovićem**, gdje sam i ja sudjelovao kao dopredsjednik, zadužen za organizaciju velikih

manifestacija, poput *Dužijance* i *Velikog prela*. Članovi predsjedništva su također bili i **Vojislav Sekelj**, te **Alojzije Stantić**. *Bunjevačko kolo* je na primjer organiziralo svojevrzni povratak i javni nastup naših velikana **Ante Sekulića** i **Tome Vereša**. Osjetio se svojevrzni zanos, repriza konca šezdesetih i početka sedamdesetih. Osobno sam pokrenuo i ponovno osnivanje ogranka Matice hrvatske u Subotici«, prisjeća se naš sugovornik.

Dužijanca 1990. u Subotici. Marin (desno) sa supruginim roditeljima i najmlađom i najstarijom kćeri

Njegov odlazak, govori Marin, dogodio se neočekivano. Odjednom se zatekao u situaciji u kojoj je morao bez plana i priprema napustiti voljeni rodni grad u kojem je živio 39 godina, te privremeno ostaviti suprugu s troje djece. Ipak, ovaj splet okolnosti će ga na kraju dovesti i do osnivanja predstavništva HTZ-a u Mađarskoj.

»Tada sam vjerovao u Europu, čak sam sudjelovao u osnivanju Europskog pokreta za Suboticu, vjerovao sam kako Europa neće dopustiti rat na svom prostoru na koncu 20. stoljeća, te sam se u Mađarskoj pokušao privremeno snaći. No nakon bombardiranja Dubrovnika bilo mi je jasno da će ipak doći do rata. Tri mjeseca sam boravio u Mađarskoj, koja je u to vrijeme također proživljavala velike promjene i nisam vidio neku mogućnost gdje bih mogao osigurati nekakav posao kako bih mogao prehraniti obitelj. Otišao sam u Njemačku gde sam se zadržao nešto više od dvije godine. Našao sam posao, sa suprugom i djecom sam se sretao u Mađarskoj i čekao dan kada ću se vratiti u Suboticu. Na koncu, u Njemačkoj su mi uskratili boravak, te sam se vratio u Mađarsku. Nažalost, u to vrijeme je situacija bila daleko drugačija

S predjednicom Kolindom Grabar Kitarović u Zagrebu na dodjeli odličja *Red hrvatskog pletera*

nego danas, napose kada se govori o useljenicima u Njemačku. Povratak u Suboticu nije bio moguć, te sam tako započeo život u Budimpešti gdje su mi se priključili i supruga s djecom. Osnovao sam tvrtku i pokušavao zaraditi za život. Tako je bilo sve do svibnja 1996. kada sam počeo raditi za Hrvatsku turističku zajednicu, te naredne godine i osnovao predstavništvo HTZ-a za Mađarsku.«

Veliki zadatak

Prema Marinovim riječima najvažnija zadaća, barem u početku, bila je mađarskim građanima pokazati kako je Hrvatska spremna brinuti se za sigurnost turista, te kako očekuje mađarske turiste koji su prije rata rado ljetovali u Hrvatskoj. Kako se Marin izborio s ovim problemom, brojke mađarskih turista u Hrvatskoj dovoljan su pokazatelj.

»U mađarskim medijima slika Hrvatske nije bila 'privlačna', svako spominjanje bilo je vezano za tek završeni

rat, govorilo se o miniranim prostorima, razrušenim i devastiranim objektima, i sl. Tu njihovu opću sliku trebalo je promijeniti, trebalo je doći do predstavnika mađarskih medija i pozvati ih u Hrvatsku te im pokazati pravu situaciju. Moj koncept je bio kako bi, osim suradnje s predstavnicima medija, trebalo angažirati VIP osobe; poznate poslovne ljude, estradne umjetnike, glumce, političare, iz mađarskog javnog života da oni, na temelju svojih iskustava, govore pozitivno o Hrvatskoj i hrvatskim turističkim komparativnim prednostima. Sav svoj trud i znanje usmjerio sam u tom pravcu, stekao veliki broj poznanika i prijatelja, i gotovo da i nema javne, kulturne, znanstvene i druge mađarske institucije gdje nisam 'pokucao na vrata' i stekao sjajne prijatelje. Rezultat toga velikog truda i rada, koji je trajao više od dvadeset godina, je broj mađarskih

turista u Hrvatskoj; od 35.000 mađarskih turista koji su ostvarili 126.000 noćenja tijekom 1995. godine, do 650.000 mađarskih turista koji su ostvarili 3,2 milijuna noćenja tijekom 2018. godine, kada sam otišao u mirovinu.«

Vrijedi istaknuti kako je Marin Skenderović za svoj rad i postignuća primio visoko mađarsko odličje *Zlatni križ za zasluge*, kao i hrvatsko odličje *Red hrvatskog pletera*.

Hrvati u Mađarskoj i Srbiji

Živeći u Mađarskoj bio je i ostao povezan s tamošnjim autohtonim Hrvatima za koje kaže kako istinski vole svoju matičnu domovinu, njeguju svoj jezik i čuvaju svoje običaje te nastoje svim snagama neutralizirati neizbježnu prirodnu asimilaciju.

»U Mađarskoj postoji šest grupa autohtonih Hrvata, a Hrvati u mađarskom dijelu Bačke dio su šire zajednice bunjevačkih Hrvata; govor, običaji, ponašanje, sustav vrijednosti.... Ja se i danas trudim i govorim kako bi to ne zajedništvo, nego jedinstvo trebalo njegovati i čuvati, unatoč državnim granicama. Postoje

neke minimalne razlike, kao posljedica postojanja stogodišnjih državnih granica, između Mađarske, Srbije i Hrvatske, ali te razlike nisu bitne ili nepremostive.«

Marin je izneo i svoje dojmove o životu i razlikama između Hrvata u Mađarskoj i Srbiji.

»Kada su u pitanju razlike u pravima i manjinskom životu, moram priznati kako su Hrvati u Mađarskoj u daleko povoljnijem položaju, ne samo financijskom, nego i u okruženju od strane većinskog naroda; Hrvati su priznata i cijenjena manjina, kako u javnom i političkom životu, tako i u medijima, politici, kulturi. Organiziraju veliki broj svojih manifestacija, na pozornicama ponosno ističu svoju, hrvatsku zastavu, skupa s mađarskom. Nikomu ne smeta hrvatska zastava, hrvatska riječ, niti hrvatski običaji. Osim Hrvatske državne samouprave, budimpeštanske Glavno-gradske samouprave, imaju i veliki broj lokalnih samouprava kako bi lakše mogli organizirati svoje manjinske manifestacije. Imaju dvije Hrvatske gimnazije

u Pečuhu, gdje imaju i Hrvatsko kazalište, kao i u Budimpešti, imaju i nekoliko osnovnih škola, dok u velikom broju, gdje za to postoji potreba, neke mađarske škole imaju nastavu i na hrvatskom jeziku. Imaju svoje medije – tjednik *Hrvatski glasnik*, radio i TV *Croatica*, imaju Hrvatski znanstveni zavod i posebnu neprofitnu tvrtku *Croatica* koja se bavi raznim poslovima u korist zajednice. Pored njih tu je i Savez Hrvata u Mađarskoj, koji je za razliku od raznih samouprava, koje su državne institucije,

Obitelj Skenderović na *Tamičenju risara* 2021. godine kada su Marin i supruga bili domaćini.

S lijeva na desno: unuk Vince, kćer Zinka, Marin, Marina, unuk Tim, snaha Livia i sin Ante

civilna udruga koja igra važnu ulogu u izborima za tijela i čelnikstva samouprava, tj. upravo Savez Hrvata u Mađarskoj kandidira i predlaže kandidate za čelnike državnih samouprava«, kaže Marin.

I dalje aktivan u Subotici

Od kada je u mirovini relativno često dolazi u Suboticu, najčešće kada su u pitanju kulturne manifestacije. Kaže, sve što se događa u zajednici vrijedno je pažnje i poštovanja.

»Treba priznati ogroman trud, pa i svojevrsnu hrabrost organizatora i sudionika. I to je jedan od razloga što rado posjećujem većinu naših manifestacija.«

Marin je član Senata *Dužijance* kao jedan od nekadašnjih predsjednika Organizacijskog odbora te manifestacije. Tu dužnost je obnašao do 1991. godine i ističe da je ponosan što je dio njezine prošlosti. Za *Dužijancu* kaže kako je dobro organizirana i za njega prelijepa manifestacija, »ponajprije zahvaljujuće građanima koji ju prate, te sponzorima i organizatorima koji svoju zadaću obavljaju sjajno«. Ističe Skenderović i kako je prije nekoliko godina doveo i Europskog povjerenika za kulturu, kada je on bio i jedan od počasnih pokrovitelja.

Postao je dopredsjednik KUD-a *Bunjevačko kolo* 1990. godine i ostao je na toj funkciji do svog odlaska iz Subotice. Kao i *Dužijancu*, Marin i dalje prati rad i *Kola*.

»Danas vidim kako HKC *Bunjevačko kolo* funkcionira sjajno, imaju brojne članove – možda i najviše u njegovoj povijesti, organiziraju veliki broj zapaženih manifestacija i zasigurno su postali najprepoznatljiviji brand bunjevačkih Hrvata, ne samo među svojim nego i na međunarodnoj razini. Šteta što nemaju odgovarajuće prostorije kako bi mogli doći do izražaja sve one vrijednosti koje tako uspješno provode i organiziraju.«

Institucionalnu i političku organiziranost ovdašnjih Hrvata Marin komentira, kako kaže, s izvjesne distance, ali ističe da mogućnosti za napredak uvijek ima.

Kako kaže, potrebno je pomoći gospodarstvenicima kako bi ostvarivali bolje gospodarske uvjete i položaj.

»Potrebno je posebnu pozornost posvetiti gospodarskim problemima i unaprjeđenju gospodarstva u kojima sudjeluju pripadnici naše zajednice, gospodarskim povezivanjima na međunarodnoj razini, zatim treba tražiti načine kako bolje surađivati s našim sugrađanima«, kaže Marin i dodaje kako kao

prijedlog unaprjeđenju gospodarskog položaja može biti suradnja s drugim manjinskim zajednicama, ističući mađarsku manjinu.

Sada kada je u mirovini Marin slobodno vrijeme provodi uz knjige ili filmove, ali, kako dodaje, umirovljenički dani zapravo

su mu vrlo aktivni.

»Putujemo, družimo se, kako s članovima obitelji, tako i s brojnom rodbinom i prijateljima i u Mađarskoj i u Subotici. Hvala dragom Bogu, zdravi smo i nemamo većih životnih problema.«

Iako su ga davno napustili, Marin i supruga mu **Marina** često dolaze u rodni grad za koji kaže da se za ove 33 godine drastično promijenio, ali ga i dalje vole.

»Suboticu volimo, ali onakvu kakvom je mi pamtimo; mirnom, pomalo idiličnom, s relativno harmoničnim međuljudskim odnosima, uronjenoj u bačku ravnicu, u secesiju, u veliku i vrijednu prošlost – ponosni da je nekada bila jedan od najvećih gradova Ugarske, odmah iza Budimpešte. Nažalost, promjene su neminovne, ali nismo očekivali da će biti tako drastične – osvrnimo se samo oko sebe; puno toga što se događa u našoj Subotici prije četrdesetak godina je bilo nezamislivo. Rekli bismo kako na Suboticu gledamo 'kroz ružičastu maglu zaborava'. To je dio razloga zbog kojeg smo odlučili preostali dio života provesti u Budimpešti, koju također neizmjerljivo volimo i koja nam pruža nebrojene mogućnosti. Možda je najvrednije to što su nas naši prijatelji i poznanici primili kao svoje«, rekao je Marin.

I. B.

Najtopliji srpanj u povijesti mjerenja

Kako je objavio Republički hidrometeorološki zavod (RHMZ) u svom mjesečnom biltenu, ovog srpnja, srednja temperatura zraka u Srbiji bila je čak 24,9 stupnja, što ga čini najtoplijim srpnjem od kad postoje mjerenja za Srbiju, odnosno od 1951. godine.

»Ako usporedimo brojke koje nudi RHMZ s povjesnim podacima s Digitalnog atlasa klime Srbije, dobijemo rezultat da je ovaj ekstremni srpanj bio za čak 5,7 stupnjeva topliji od normale koja je važila prije samo nekoliko desetljeća«, piše za Klima 101 **Irida Lazić** s Instituta za meteorologiju u Beogradu.

Velika su odstupanja kada je u pitanju srednja vrijednost, a iza nje se krije, između ostalog, ekstremni toplinski val koji je u Srbiji trajao otprilike od 8. do 20. srpnja, u ovisnosti od lokaliteta.

Tijekom toplinskog vala osim ekstremno toplih dana s temperaturama do 40 stupnjeva u gradovima diljem Srbije, već su i temperature tijekom noći bile znatno iznad granice za tropske noći, pa nisu pale ispod 20 stupnjeva.

Mediterranski region, u koji spada i Srbija, jedan je od najugroženijih u svijetu kada su u pitanju klimatske promjene. Jedan od mnogobrojnih razloga je taj što se upravo ovo područje nalazi pod češćim utjecajem anticiklona sa zapada, koji donose više temperature i zaklanjaju nas od prodora hladnijeg zraka i ovogodišnji srpanj bio je samo ekstreman primjer jedne očekivane, i sve vjerojatnije pojave.

Kako je objavljeno na portalu Klima 101 Srbija je zemlja koja je 23. svibnja ove godine zakoračila u ekološki dug, a Zemlja je do iste točke stigla 1. kolovoza, pokazuju proračuni Mreže za globalni otisak.

»Podaci oslikavaju sumornu istinu: i na nacionalnoj i na globalnoj razini crpimo prirodu brže nego što se ona može regenerirati, uvjetno rečeno uzimajući kredit od

FOTO: Beta

svojih potomaka. Svjetska populacija potrošila je sve biokapacitete dostupne za ovu godinu za svega sedam mjeseci (mi još brže) i to je, ruku pod ruku, s 2018. i 2022. godinom kada je dan ekološkog duga također bio 1. kolovoz – najgori skor u posljednjih 55 godina«, objavila je Klima 101.

Srbija opet neusklađena s odlukama EU

Srbija je jedina zemlja kandidat za članstvo u Europskoj uniji na Zapadnom Balkanu koja se nije uskladila s dvije nove vanjskopolitičke odluke Vijeća EU vezano za kršenja ljudskih prava i situaciju u Libiji.

Visoki dužnosnik EU za vanjsku politiku i sigurnost **Josep Borrell** kazao je da se Srbija nije uskladila s odlukom koju je Vijeće EU donijelo 22. lipnja, kojom se proširuje lista pojedinaca i entiteta pod restriktivnim mjerama zbog ozbiljnih kršenja i zlouporabe ljudskih prava. Srbija se nije uskladila ni s odlukom Vijeća EU od 22. lipnja, kojom se proširuje lista pojedinaca i entiteta pod restriktivnim mjerama zbog situacije u Libiji.

S novim odlukama Vijeća EU uskladile su se sve zemlje kandidati za članstvo u EU sa Zapadnog Balkana izuzev Srbije.

Javni poziv nositeljima certifikata starih i umjetničkih zanata i poslova domaće radinosti

Javni poziv za dodjelu bespovratnih sredstava mikro i malim poduzećima, poduzetnicima i zadrugama koji su nositelji certifikata starih i umjetničkih zanata i poslova domaće radinosti koje izdaje Ministarstvo privrede otvoren je do 12. rujna. Ukupno raspoloživa bespovratna sredstva za realizaciju programa su 10 milijuna dinara i namijenjena su za financiranje kupovine nove opreme, kao i financiranje kupovine repromaterijala.

Predstavljanje bandaša i bandašice *Dužijance 2024.*

»U srcu mi *Dužijanca*«

**»Još kao curica uvijek sam maštala kako ću i ja jednog dana biti bandašica«,
kazala je Lucija Ivanković Radaković**

Predvoditeljski par, nekad u žetvi, a danas simbolično, bandaš i bandašica predstavljaju sve *risare* i *risaruše*, sve one koji će doći zahvaliti za plodove, rad, muku, znoj...

Ovogodišnji bandaš je **Slađan Bošnjak**, a bandašica **Lucija Ivanković Radaković**.

Oboje su od malih nogu u *Dužijanci*, i nošnja, oblačenje, povorka, seoske dužijance, običaji, vrućina..., ništa im nije strano i sve s radošću prihvaćaju i rade.

Želja je ostvarena

Mnogim curama ovdašnje hrvatske zajednice koje su aktivne u nekom kulturno-umjetničkom društvu ili u samoj *Dužijanci*, želja je jednog dana biti bandašica. Te snove i želju imala je ovogodišnja bandašica Lucija Ivanković Radaković koja kaže: »Kada su me pitali bi li htjela biti ovogodišnja bandašica, bila sam u isto vrijeme izne-

nađena i šokirana. Bilo je to, rekla bih, nekako na prepad. Nisam to očekivala. Još kao curica uvijek sam maštala kako ću i ja jednog dana biti bandašica. Kad sam otišla na studij, to sam nekako ostavila po strani, misleći kako je moje vrijeme 'prošlo', ali eto dobila sam priliku i iskoristila ju i sada mi je drago da imam tu čast«.

Jedno je ono što je široj publici vidljivo kada su u pitanju obveze bandaša i bandašice, a drugo je stvarnost koja sa sobom nosi obveze.

»Istina, ima dosta obveza, išli smo na svaku seosku dužijancu, bili smo na *Takmičenju risara*, tu je bilo i čišćenje žita i pletenje vijenaca, razna događanja, ali ništa nije teško kada se voli«, priča Lucija koja se voli oblačiti u nošnju i oblači je ne samo za *Dužijancu*, nego za svaku priliku kad joj se pruži mogućnost.

Kao i svaka žena, za velike događaje bi se i naše majke i bake ponavljale novim *ruvom*, a tako će biti i kod velike bandašice. »Šijem bandašicino *bilo ruvo*, a za pred-

stavljanje ću obući nošnju koja je dijelom nova, a jedan dio nošnje je bio od moje *majke*».

Lucija je u nastavi na hrvatskom jeziku bila od vrtića, a potom i u osnovnoj školi, dok je srednju školu završila na srpskom nastavnom jeziku. Sada je studentica diplomskog studija sestrinstva. Završila je četvrtu godinu i ostaje joj još jedna, te je sada prvostupnik sestrinstva. Kada su u pitanju planovi što i kako dalje, Lucija kaže:

»Trenutno planiram ostati u Osijeku, prvo završiti petu godinu, a i dobila sam nekoliko ponuda za posao. Manjak je radne snage i u Srbiji i u Hrvatskoj, osobito nas koji imamo fakultet, pa možemo predavati i u školi. No, što će biti krajnja odluka, to ćemo tek vidjeti. Danas mogu samo reći da mi je drago da sam bila u obrazovanju na hrvatskom jeziku, da sam dobila temelje, stekla prijatelje, da smo bili kao jedna velika obitelj, da sam imala prilike putovati, sudjelovati na *Etnokampu*, na *Dužijanci*... i sve te uspomene nosim sa sobom. I u srednjoj školi sam imala jedno novo iskustvo u obrazovanju i drago mi je da sam imala priliku sve to iskusiti».

Lucija je najstarije dijete u obitelji **Marinka i Marine** Ivanković Radaković, te ima mlađu sestru **Katarinu** i brata **Jakova**.

Časna uloga bandaša

Ovogodišnji bandaš Slađan je aktivan član hrvatske zajednice i u *Dužijanci* je već duži niz godina, a često i onako »iza kulisa«. Oblačenje u nošnju i sami običaji su nešto što voli i što mu nikada nije teško. Poziv za biti ovogodišnji bandaš dobio je od mons. dr **Andrije Anišića**, koji je naglasio kako ga je pitao katedralni župnik mons. **Stjepan Beretić** i da ne smije kazati »ne«.

»Moram priznati da sam prvo bio u šoku, ali sam zahvalio na ukazanoj časti i prihvatio se ove časne uloge. Bio je to na kraju lijep moment i drago mi je da sam prihvatio. A *Dužijancu* i nošnju svakako volim, samo će ovo sada biti jedan novi ugao gledanja«, priča nam ovogodišnji bandaš.

Slađana ste mogli vidjeti u nošnji i kao čuvara Božjeg groba. Posljednjih pet godine upravo je on voditelj skupine momaka koji čuvaju Božji grob, te je, kako je kroz smijeh rekao, i tamo na neki način »bandaš«, odnosno predvoditelj.

Jedna strana bandaša koja je vidljiva svima je kada je on u uglancanim čizmama, *čakširama*, košulji, *odilu*, a druga je ona manje vidljiva. Naime, Slađan je aktivan i u samoj *Dužijanci* te je kao bandaš bio i na blagoslovu žita, a potom je s manjom ekipom ljudi pokosio žito koje se čistilo za ukrašavanje i dijeljenje, aktivan je i na manifestaciji *Takmičenje risara*, ali i u pripremi iste, te je tako pomagao oko razmjeravanja njive za ovu manifestaciju, kao i u brojnim sitnim poslovima koji su prethodili, a koji se često ne vide i ne spominju. Slađan je i prvi bandaš koji je u novije vrijeme ručno kosio žito, ove godine samo revijalno, ali tko zna za buduću. Prvi susret s *kosom* imao je kod **Stipana Kujundžića** koji ga je i učio ovome poslu.

»Poseban osjećaj mi je bio kad sam prvi put stao na oltar kao čuvar Božjeg groba, a i ovo će u nedjelju sigurno

biti poseban osjećaj, jer predstavljam sve mlade u nošnji, predstavljam središnje osobe u manifestaciji *Dužijance*, sve risare... Taj moment će mi sigurno značiti. Na manifestaciji *Takmičenje risara* smo obavili žetvu, pokosilo se i *ovrlo* žito koje je sada brašno od kog će se peći kruh koji ćemo prinijeti u katedrali, a taj kruh će se spojiti i s euharistijom. Tako objedinimo posao i vjeru, molitvu i to je zapravo *dužijanca*«, priča Bošnjak.

Slađan je po struci prometni tehničar, a uposlen je u tvrtki *Pionir*, član je Pastoralnog vijeća župe Marija Majka Crkve u Aleksandrovu i obnaša dužnost sakristana i domaćina na Biskupijskom svetištu Gospe od suza na Bunariću, voditelj je *Čuvara Božjeg groba* i aktivan član zajednice. Treće je dijete u obitelji **Josipa i Branke Bošnjak**, te ima sestru **Tatjanu** i brata **Miomira**, a, kako je naglasio, najmlađi je i prvi bandaš u obitelji.

Ž. V.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravka, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19, 9/20, 52/21 i 62/23) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će se održati:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

za dogradnju postojeće zgrade br. 12 – pogona za remont elektromotora Subotica, k.p. 6188/1 i 6188/4 k.o. Novi grad
(naručilac projekta – ELEKTROREMONT, d.o.o. Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 16. do 22. kolovoza 2024. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotica www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je »PROSTOR« za urbanizam, projektiranje i inženjering, d.o.o. Ada.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida, mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 16. do 22. kolovoza 2024. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u Zakonskom roku bit dostavljene Komisiji za planove.

Dužijanica u Đurđinu

»Ne tek običaj, nego svjedočanstvo vjere«

Euharistijskim slavljem u mjesnoj crkvi sv. Josipa Radnika u Đurđinu, u nedjelju, 4. kolovoza proslavljena je *Dužijanica* u Đurđinu, a navečer je, prije Bandašicinog kola, održana akademija *Rič pod đermom* koju organizira župa s Hrvatskim kulturno-prosvjetnim društvom *Đurđin*.

Misno slavlje

Nositelji ove žetvene svečanosti Hrvata Bunjevaca bili su bandaš **Mladen Bako** i bandašica **Josipa Dulić** u pratnji malih bandaša – **Filipa Vukova** i **Milice Budanovića**. Misu je predvodio vlč. **Stjepan Matezović** iz Đakova uz koncelebraciju župnika preč. **Daniela Katačića**, vlč. **Franje Ivankovića** i predsjednika UBH *Dužijanica* mons. **Andrije Anišića**.

Propovijedajući, vlč. Matezović rekao je kako je dužijanca znak istine koju nam Isus svjedoči kroz vjekove govoreći: »Tko dolazi k meni neće ogladnjeti, tko vjeruje u mene, neće ožednjeti.«

»Ne tek znak, ne tek običaj, nego svjedočanstvo vjere: mi smo narod Božji koji ne živi zastrtog srca. Mi smo narod Božji koji nije zarobljen u svoje želje i željice, nego koji vjeruje u onoga kojega je sam Bog poslao i koji je

puno veći od naših ljudskih ispraznih želja«, rekao je vlč. Matezović te poručio prisutnima da budu hrabri biti drukčiji, biti vjernici.

»Zato danas kada nam se daje Kruh života, naš Isus, ne bojmo se ponovno odlučiti predati Njemu svim srcem, svom dušom, svim pouzdanjem, svim svojim životom«, naveo je propovjednik.

Dužijancu su pripremali mnogi župljani danima prije, a župnik je u svojim zahvalama posebno istaknuo slamarku **Mariju Vidaković** koja je i ove godine izradila sliku od slame što su nosili bandaš i bandašica te njihove perlice od slame.

Na koncu mise, kako to bude svake godine na đurđinskoj *Dužijanci*, svirana je himna *Lijepa naša*.

Dužijancu su uzveličali brojni mladi obučeni u bunjevačku narodnu nošnju, a među gostima je bio i ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog **Tomislav Žigmanov**.

Rič pod đermom

Ovogodišnja *Rič pod đermom* bila je posvećena sjećanju na Đurđinčanku **Vericu Dulić** – vjeroučiteljicu, pjesnikinju i kulturnu djelatnicu koja je ovozemaljski život napustila prošle godine.

O životu, pastoralnom i kulturno-društvenom radu Verice Dulić govorio je župnik preč. Daniel Katačić.

»Pokojna vjeroučiteljica svoju ljubav prema Djetetu Isusu (čiju je pobožnost zasnovala u našoj župi) i ocu Gerardu trudila se prenijeti i na djecu koja su joj bila povjereni. Ljubav koju je imala prema njima učinila ju je duhovnom majkom brojnih generacija malih Gerardića kojima je uvijek rado govorila o ocu Gerardu, dok joj je odvesti vjeroučenike pod Gerardov križ na mjestu njegova rođenja pričinjavalo veliku radost. I par mjeseci prije smrti učinila je isto kada smo zajedno s djecom na traktoru otišli do mjesta Gerardova rođenja, tamo molili, pjevali i zajedno se družili. Također je godinama vrlo rado pripravljala vjeroučenike za sudjelovanje na natjecanjima povodom proslave Gerardova u Somboru. Zanimljivo je i to da je i posljednja aktivnost koju je organizirala s vjeroučenicima upravo Malo Gerar-

Prof. književnosti **Nevena Baštovanović** dala je osvrt na Veričinu poeziju, a najmlađi članovi HKPD-a *Đurđin* uz pratnju tamburaša program su uzveličali pjevajući prikladne pjesme među kojima je bila i Veričina *Prela na salašu*. Tijekom večeri čitane su i njezine pjesme objavljivane u *Subotičkoj Danici*, *Zvoniku*, *Glasilu o. Gerarda* i zbirkama pjesama *Lire naive* u izdanju Hrvatske čitaonice.

»Veričino pjesništvo nije bilo pretenciozno i ambiciozno razvijano u poetiku. Ono je samo jedan, ali iznimno sjajan kamenčić u mozaiku njezina života i doprinosa pluralnosti i kvaliteti života naše zajednice. Svojevrsni je to dokaz da se kroz život ne bi smjelo ići oporo, bezosjećajno, površno jer je to siromaštvo – umjetnost senzibilizira i profilira našu dušu za dobro i lijepo. Veoma često je sudjelovala u natjecanju za *Nalipču preljsku pismu*, osvojivši drugo mjesto na *Velikom prelu* 2016. s *Pismom u boji* te prvo mjesto na *Velikom prelu* 2023. godine s pjesmom *Bujica života*«, rekla je Baštovanović.

Istaknula je ona kako Veričine književne riječi odišu humanističkim, altruističkim, domoljubnim i kršćanskim vrijednostima te da, iako »sada stanuje u Gospodinovim dvorima«, dubok trag koji je ostavila u hrvatskoj zajednici predanošću i marljivim radom ostaje.

J. D. B.

dovo 2023., svega nekoliko tjedana prije njezine smrti«, govorio je župnik.

Podsjetio je on i kako bez Veričinog truda i zalaganja u župi nije prošao niti jedan igrokaz ili recital te da je od samog osnutka HKPD-a *Đurđin* 2002. bila njegov najaktivniji član. Kao voditeljica literarno-dramske sekcije Društva pripremala je generacije i generacije djece za priredbe preko prigodnih recitacija, pjesmica i skečeva.

»U župi sv. Josipa Radnika pokojna Verica ostavila je neizbrisiv trag u srcima brojne generacije djece koje je poučavala u vjeri, ali i u srcima svih župljana jer je bez njenog nesebičnog truda bio nezamisliv bilo koji pastoralni događaj u župi«, rekao je preč. Katačić.

Dužijanca u Mirgešu

»I dužijanca s malo ljudi donosi vrijedan plod«

Posljednja u nizu seoskih žetvenih svečanosti pred središnju proslavu u nedjelju, 11. kolovoza u Subotici – *Dužijanca* u Mirgešu, održana je u nedjelju, 4. kolovoza u Domu mjesne zajednice.

Nositelji ovog slavlja bili su tavankutski bandaš **Dario Vojnić Hajduk**, rodom iz Mirgeša, uz mali bandaški par **Nikolu Skenđerića** i **Nataliu Gurinović**.

Svetu misu predvodio je župnik crkve Uskrsnuće Isusovo u Subotici vlč. **Vinko Cvijin** uz koncelebraciju župnika crkve Presvetog Srca Isusovog u Tavankutu vlč. **Marijana Vukova**.

»Ono što Isus danas svima nama želi poručiti jeste da nema besplatnog kruha. Da sve ima svoju cijenu, svoju težinu, da ima i svoj neki postupak kako stvari dolaze. Evo npr. na svetoj misi ćeš dobiti besplatan kruh, ali ga nećeš dobiti na početku mise da bi odmah potom otišao. Prvo ćeš se malo sabrati, pa ćeš se malo susresti sa sobom, s Bogom, pokajati za svoje grijeh. Pa ćeš ga slaviti u slavi, potom čuti Njegovu Riječ kroz tri čitanja. Nakon toga što ti je Isus kazao, ispovjedit ćeš svoju vjeru, izmoliti se i tek tada dolazi euharistija i dolazi kruh tj. hrana. Dužijanca isto dolazi na kraju, zahvala za kruh je zapravo zahvala za cijelu godinu, što si se naradio i što nisi znao kako će to proći, hoće li biti što. A moglo je da ne bude, mnogima je bilo da nije bilo ništa. Stoga kruh dolazi na kraju. Dok ti pripremiš zemlju, dok si došao do kruha, već si zaboravio da si radio. Ali tu smo svi mi da budemo zahvalni prije svega na daru. Dobro je pitanje što više ljubiš – dar ili darovatelja? To je smisao i nedjelje i dužijance. Nemojmo zaboraviti i darovatelja – onog tko te voli, tko te ovdje sabire, tko ti daje da rasteš, tko ti daje da zriješ

i da donosiš plodove. I vi ste zapravo dužijanca. Kažu da je *Dužijanca* u Mirgešu mala dužijanca, nije nešto velebno i s više stotina ljudi. Ali samo neka je svatko od vas po jedan klas, koliko on može donijeti ploda. U ono malo brašna kad ubaciš kvasac, Božju riječ, ono naraste«, naveo je, među ostalim, u svojoj propovijedi vlč. Vinko Cvijin.

Ovom su slavlju prisustvovali i glavni bandaški par **Sladjan Bošnjak i Lucija Ivanković Radaković**.

Nakon mise, u dvorištu Mjesne zajednice održano je Bandašicino kolo.

Dužijanca 2024. – najava

9. kolovoza – Izložba rukotvorina – Gradski trg, Subotica – tijekom dana

– Izložba radova od slame nastalih na XXXIX. sazivu Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu – predvorje Gradske kuće, Subotica – 19 sati

– *Tamburaška večer* – Gradski trg, Subotica – 20 sati

– predstavljanje bandaša i bandašice i izbor pratilaca, proglašenje najljepšeg izloga – Gradski trg, Subotica – 20.20 sati

10. kolovoza – *Svečana Večernja* – katedrala bazilika sv. Terezije Avilske, Subotica – 18 sati
– polaganje vijenca od žita na spomenik Risaru i spomen-bistu Blaška Rajića – park ispred Gradske kuće, Subotica – 19.30 sati

– *Skupština risara* – Gradski trg, Subotica – 20 sati

– Nastup folklornih ansambala – Gradski trg, Subotica – 20.20 sati

11. kolovoza – Središnja proslava *Dužijance 2024*.

– blagoslov i ispraćaj bandaša i bandašice – crkva sv. Roka, Subotica – 9 sati

– povorka do katedrale sv. Terezije Avilske – 9.15 sati

– sveta misa zahvalnica – katedrala sv. Terezije Avilske, Subotica – 10 sati

– Svečana povorka kroz grad, predaja kruha gradonačelniku – Gradski trg, Subotica – 12 sati

– posjet grobu Blaška Rajića – Kersko groblje, Subotica – 19 sati

– *Bandašicino kolo* – Gradski trg, Subotica – 20 sati

25. kolovoza – *Bunaričko proštenje* – Biskupijsko svetište Gospe od suza – 10 sati

Naši gospodarstvenici (CXCIV.)

Vladimirova slatka priča

»Planiramo od jeseni pokrenuti jedan novi, laganiji program. Novi zahtjevi kupaca su da proizvodi budu manje slatki, s manje kalorija, da su kremasti, da lijepo izgledaju«, kaže Vladimir Zeljko

Obitelj **Zeljko** vlasnik je poznate somborske slastičarne od 1981. godine. Slastičarnu *Selenča* otvorili su **Gojko i Ankica** Zeljko, koje je život iz Hercegovine doveo u Bačku, ali su Somborci uvijek govorili – idemo kod Gojka. Stjecajem okolnosti to je prije dvadesetak godina postao i zvanični naziv slastičarne. Tada je sin **Vladimir** obrt registrirao na svoje ime, ali kako je *Selenča* naziv dijela Grada Sombora, nije ga mogao koristiti, pa je slastičarnu nazvao onako kako su je Somborci i zvali – *Gojko*. Vladimir danas uspješno vodi posao, a kako i ne bi kada je slastičarnu, kako u šali kaže, dobio za sedmi rođendan, jer je baš tada ona zvanično počela raditi.

Recepti starih majstora

Iako je odrastao u slastičarni i pomagao u poslu, Vladimir je rame uz rame s ocem stao 1992. godine kada je završio školu. »Završio sam za kuhara, jer u Somboru nije bilo slastičarskog smjera. Bila je samo jedna generacija koja je upisana iste godine kada sam ja završio srednju školu, ali koliko znam nitko iz tog razreda ne radi kao slastičar. Nakon srednje škole zanat sam učio u hotelu *Moskva* u Beogradu«, kaže Vladimir.

Novi trendovi stizali su i u slastičarstvo što otac Gojko više nije mogao pratiti pa su Vladimir i njegova sestra preuzimali sve veći dio posla na sebe. Iako su prinuđeni pratiti nove trendove, Vladimir kaže da se i dalje pri-

državaju tradicionalnog europskog slastičarstva, a to je kuhanje ili pečenjem, bez gotovih ili polugotovih smjesa.

»Sve radimo po starinskim recepturama od bazičnih sirovina. Gledamo da tu budu kvalitetne sirovine, kako bi na kraju imali i kvalitetne torte i kolače«, kaže Vladimir. Kako kaže, 80-ih godina vrhunac je bio grilijaš (prženi šećer s orasima) koji se radi na temperaturama iznad 120 stupnjeva, što su stari majstori radili golim rukama. Kasnije su u modu došle torte sa šlagom i dekoracije od vučenog šećera, što je slično grilijašu, jer šećer se oblikuje, isto rukama, na visokim temperaturama. Prije 20, 25 godina hit je postao fondan.

»Nama je taj fondan donio neke olakšice jer se na torti može uraditi mnogo više detalja, s manje utrošenog vremena. Moraju se pratiti trendovi, nadograđivati znanje. Planiramo od jeseni pokrenuti jedan novi, laganiji program. Novi zahtjevi kupaca su da proizvodi budu manje

slatki, s manje kalorija, da su kremasti, da lijepo izgledaju. Ranije se ipak više gledala kvaliteta materijala. Više nitko neće ni puter ni margarin, i mi se moramo prilagođavati», kaže Vladimir. U slastičarni *Gojko* svi proizvodi su svježi, pa je pred vikend i za vikend i najviše posla i tada se radi bez radnog vremena. Najveća potražnja za tortama je od svibnja do rujna. Sezona je to i prodaje sladoleda, a u slastičarni *Gojko* i dalje prave kuhani sladoled od mlijeka, jaja, šećera. »Ne koristimo slatku pavlaku, razne praškove koji se danas koriste u proizvodnji sladoleda. Zato je naš sladoled malo teži i često nam zamijeraju da su kugle manje. Jesu manje, ali su teže i u njoj dobijete više nego u kuglama koje su kao šaka. U njima je 50 grama, a u našoj 70 grama sladoleda«, kaže Vladimir.

Uz sladoled Vladimir kao najznačajnije i najprodavanije proizvode izdvaja čokoladne bombice koje su putovale i do Njemačke, Australije i Amerike i krempitu. »Krempitu radimo po recepturama starih njemačkih majstora koji su radili u čuvenoj somborskoj *Dubravi*. To je taj stari berliner krem koji se kuha od mlijeka, jaja i šećera. Kore ne pravimo sa salom jer ga je teško naći, kraći je rok trajanja proizvoda, pa smo salo zamijenili margarinom«, kaže Vladimir.

Okus i miris doma

Od 80-ih godina kroz slastičarnu *Gojko* prošle su generacije Somboraca.

»Obično su prvi izlasci djeci koja nisu još za prave izlaskeske, ovdje kod nas, obitelji s djecom rado dolaze, bake i deke s unucima. Često čujemo od gostiju da su kod nas dolazili kao djeca. Mnogo Somboraca živi u inozemstvu i kada dođu u Sombor važno mjesto koje običu je slastičarna kod Gojka, kažu to je okus i miris doma«, kaže Vladimir.

Biti vlasnik obrtničke radnje znači raditi bez radnog vremena, vikendom i praznicima, ali Vladimir je zadovoljan poslom koji radi. Nekada je sudjelovao na natjecanjima, osvajao nagrade, ali kaže, nema više takvih natjecanja.

»Sada se može prijaviti tko hoće, a nekada su to bila natjecanja na kojima su sudjelovale ozbiljne ugostiteljske kuće, pripreme su trajale nekoliko dana. Više se danas prave lokalni sajmovi torti i kolača na kojima može sudjelovati svatko. Nemamo vremena sudjelovati u onim natjecateljskog karaktera, jer su u cijeli posao uz mene uključene još samo supruga i sestra, ali sudjelujemo u manifestacijama humanitarnog karaktera«, kaže vlasnik somborske slastičarne.

Prednost jedne obiteljske slastičarne u odnosu na veliku proizvodnju je što se lako može prilagoditi zahtjevima kupaca. Mušterije sve češće dolaze s idejama koje su skinuli s interneta. »Često se te ideje tiču izgleda i obično je to nešto iz američkog slastičarstva, a ono se po strukturi razlikuje od našeg. Ako se naši proizvodi rade tradicionalno ne mogu izdržati visine i oblike koje mogu američke slastice, pa onda pokušavamo napraviti kom-

promis da postignemo što možemo u pogledu izgleda, a da ne odstupamo od svojih receptura«, kaže Vladimir.

A recepti u Gojkovoj slastičarni su oni iz 80-ih godina koje je, kako kaže u šali, sada vratio na tvorničko podešavanje. »Tata je imao potrebu svaki recept malo poboljšati. Tako, gdje je trebalo 800 grama oraha on je dodao kilogram, gdje je trebalo 300 grama šećera on je dodao još malo.«

Vladimirova djeca za sada neće nastaviti obiteljski posao. Odabrali su svoj put; studij prava i srednju veterinarsku školu.

»Želim da sami pronađu svoj životni put i svoju potporu imaju i bilo što da izaberu. Čak i kada nam je gužva u poslu ne tražim od njih da pomažu. Meni je neka mala gorčina iz djetinjstva bila proslava 1. svibnja, kada su svi drugari išli na izlete, a sestra i ja samo radili, danima prije, na sam 1. svibnja i još danima poslije. Zato sam htio da oni imaju svoje djetinjstvo i da sami odaberu što će raditi«, kaže Vladimir.

Z. V.

CIKLUS HRVATSKOG FILMA

U VOJVODINI

📍 ETNOSALAŠ "BALAŽEVIĆ"
TAVANKUT

15.8.2024. 19H

ŠEGRT HLAPIĆ,
IGRANI FILM ZA DJECU

102 min

16.8.2024. 20H

DUH U MOČVARI,
IGRANI FILM ZA DJECU

90 min

17.8.2024. 20H

IVANOVA IGRA,
DOKUMENTARNI FILM

50 min

ULAZ SLOBODAN

Likovna kolonija *Stipan Šabić*

SUBOTICA – Ovogodišnji 12. po redu saziv međunarodne umjetničke kolonije *Stipan Šabić*, u organizaciji HLU *Croart*, otvoren je u ponedjeljak, 5. kolovoza, u Subotici. Koloniju je otvorio član Izvršnog odbora HNV-a zadužen za kulturu **Denis Lipozenčić** i predsjednica HLU *Croart* **Nela Horvat**.

Na koloniji sudjeluje 15 akademskih slikara iz Srbije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Makedonije, Mađarske, Austrije i Australije. Sjedište kolonije je Dom učenika srednjih škola.

Sudionici kolonije su tijekom svog boravka u Subotici među ostalim obišli i Hrvatski dom – Maticu.

Svečano zatvaranje kolonije, uz prigodnu izložbu nastalih radova, bit će u subotu, 10. kolovoza, u 19 sati, u Domu učenika srednjih škola.

Zajednički koncert zagrebačkog i subotičkog folklornog ansambla

SUBOTICA – Zajednički koncert Folklornog ansambla *Zagreb-Markovac* i Izvođačkog ansambla HKC-a *Bunjevačko kolo* bit će održan u ponedjeljak, 12. kolovoza u velikoj dvorani Centra, s početkom u 21 sat.

Folklorni ansambl *Zagreb-Markovac* jedan od najboljih amaterskih folklornih ansambala Grada Zagreba, osnovan je 1945. godine spajanjem dvaju folklornih ansambala – FA *Pavao Markovac* i KUD-a *Zagreb*. Zahvaljujući tome nastavljena je tradicija očuvanja bogate hrvatske folklorne baštine. FA *Zagreb-Markovac* danas na repertoaru ima preko 60 'živućih' koreografija iz gotovo svih dijelova Hrvatske.

Ulaz na cjelovečernji koncert je slobodan.

Srem Folk Fest u Mitrovici

SRIJEMSKA MITROVICA – Međunarodni festival folklor *Srem Folk Fest* bit će održan od 11. do 14. kolovoza u Srijemskoj Mitrovici. *Srem Folk Fest* ove godine slavi veliki jubilej, 20 godina postojanja. Ljubitelji folklor imat

će priliku uživati u nastupima ansambala iz 14 zemalja. Predstavit će se 20 ansambala i oko 600 učesnika, a po prvi put će sudjelovati gosti iz Bolivije i Kameruna, te ansambl narodnih pjesama i plesova *Vez* iz Kanade.

Festival će 11. kolovoza otvoriti folklorni ansambl *Bran-ko Radičević* iz Srijemske Mitrovice, a sudjelovat će i tri mitrovačka ansambala: folklorni ansambl nacionalnih zajednica Hrvata, Mađara i Ukrajinaca. Festival se održava pod pokroviteljstvom Grada Srijemska Mitrovica u suradnji s Centrom za kulturu *Sirmiumart*.

S. D.

Ciklus hrvatskog filma u Vojvodini

SUBOTICA – Prvi dio programa ovogodišnjeg *Ciklusa hrvatskog filma u Vojvodini* bit će održan u sklopu programa *Tavankutsko kulturno lito*, od 15. do 18. kolovoza, a projekcije će biti prikazane na Etnosalašu *Balažević* u Donjem Tavankutu.

U četvrtak, 15. kolovoza, u 19 sati, bit će prikazan kratki film koji su snimila djeca, polaznici ovogodišnje radio-nice *Kad se male ruke slože*, održane u lipnju ove godine u OŠ *Matija Gubec* u Tavankutu. Nakon ovog četverominutnog filma uslijedit će dugometražni hrvatski igrani film za djecu *Šegrt Hlapić*.

U petak od 20 sati na programu je dugometražni igrani film za djecu *Duh u močvari*, redatelja Branka Ištvančića, a u subotu, 17. kolovoza, također od 20 sati dokumentarni film *Ivanova igra*. Ovaj biografski film o nogometašu splitskog *Hajduka Ivanu Gundelju* govori o njegovoj naprasno prekinutoj karijeri uslijed teške bolesti.

Nakon projekcije publika će se moći upoznati i razgovarati s protagonistom filma i gostom večeri Ivanom Gundeljom.

Ciklus hrvatskog filma u Vojvodini održava se u organizaciji Udruge za audiovizualno stvaralaštvo *Artizana* iz Zagreba, u partnerstvu sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata i uz potporu Hrvatskog audiovizualnog centra, a ovaj program održava se u suradnji s HKPD-om *Matija Gubec* i OŠ *Matija Gubec* iz Tavankuta.

Ulaz na sve projekcije je slobodan.

28. saziv likovne kolonije *Bunarić* u Subotici

Šarolikost likovnih pristupa

Sudjelovalo je 18 slikara iz Srbije, Hrvatske i Mađarske uz koje su stvarali i članovi Likovnog odjela HKC-a Bunjevačko kolo

U sklopu programa *Dužijance*, u Subotici se već dugi niz godina održava i Međunarodna likovna kolonija *Bunarić* čiji je ovogodišnji, 28. saziv, održan od 1. do 3. kolovoza u prostorijama organizatora, HKC-a *Bunjevačko kolo*. Ove je godine sudjelovalo 18 slikara iz Srbije, Hrvatske i Mađarske uz koje su po običaju stvarali i članovi »domaćeg« Likovnog odjela HKC-a.

Novi i stari sudionici

Kao rezultat trodnevnoga rada nastalo je više od 60 slika koje će obogatiti fundus Centra.

»Tema je slobodna a pristupi i tehnike su raznoliki. Sudionici su bili raspoloženi i motivirani za rad. Uspijevamo animirati slikare koji su akademskog zvanja ili vrlo visokog amaterskog umijeća tako da imamo radove izuzetno visoke kvalitete. Sudionici su bili s različitih strana, svi imaju neki svoj pristup i to je, po meni, posebna čar ovakvih skupova. Kolonija je i ove godine imala međunarodni karakter, sudionike iz triju država i različitih gradova – Osijeka, Zagreba, Splita, Beograda, Pančeva, Kikinde, Kruševca, Novog Sada, Sombora, Bačke Topole... Uz njih stvaraju i članovi našeg Likovnog odjela. Sudionici nam se vrlo rado vraćaju, što nas raduje, i mnogi drugi žele sudjelovati, čemu pridonosi i duga tradicija kolonije a smatramo da smo organizaciju uspjeli podići na dosta visok nivo«, navodi **Josipa Križanović** iz Likovnog odjela HKC-a.

Različite tehnike

Iz udruge likovnih umjetnika *Fortuna art* iz Hrvatske na koloniji je sudjelovalo troje umjetnika a jedna od njih je **Karolina Bartulović** iz Zagreba:

»Ovdje smo prvi puta. Ja radim dosta u tehnici akrila ali i starojajčanu tehniku ikona, ali to je duži proces te to ovdje nisam radila. Glede motiva nisam previše ograničena, volim pejzaže, morske motive. Dolazeći ovdje vidjeli smo ovu prekrasnu ravnicu te je i to jedan od motiva. Na kolonijama je važno i susretanje i povezivanje s kolegama«.

Snježana Novotny iz Kneginca pokraj Varaždina stvarala je u različitim, rjeđim tehnikama.

»Radim u kombiniranoj tehnici na bazi akrilnog prelijevanja, volim kombinirati materijale. Jedna slika je morski val gdje sam kao materijal koristila i šljunak a druga je aleja s drvoredima, budući da je Subotica grad drveća. Slikam i u arhaičnoj tehnici vinorela, s crnim vinom. Vremenom takva slika zbog oksidacije mijenja svoje boje. Na ovoj koloniji upoznala sam slikare iz regije, stigli smo i malo razgledati prekrasnu Suboticu«, kaže ona.

Stvarati iz duše

Sudjelovalo je i dvoje slikara koji su predstavnici tzv. kovačičke naive. Jedna od njih **Zuzana Veresky** kaže kako

je ova škola prepoznata diljem svijeta i nalazi se na listi nematerijalne kulturne baštine Srbije.

»Na ovoj koloniji sam drugi puta, domaćini su odlični, dopada mi se i Subotica. Trudimo se dati svoj doprinos koloniji, razmjenjujemo iskustva s kolegama. Radim akrilik na platnu, podloga je kao zid tradicijski rađen 'valjkom' a na to slikam pecaru rakije, kojih je danas u selima sve manje. Saomuka sam slikarica, slikam od malena. Izlagala sam na pet kontinenata«, kaže ona.

Akadska slikarica **Snježana Vlatković** iz Beograda također je prvi put sudjelovala na koloniji HKC-a:

»Kolonije su jedan od načina da uspostavite nove kontakte, upoznate nove ljude, vidite nova mjesta. Ima dosta entuzijazma među sudionicama, bez obzira je li umjetnik profesionalac ili amater, bitno je da stvara iz duše. Uglavnom radim ulja na platnu ali ovdje radim akril zbog vremenskog ograničenja kolonije. Radim pejzaže, često sudjelujem na kolonijama i koristim motive iz mjesta gdje sam. Ova kolonija ima dugu tradiciju, što je uspjeh, domaćini su odlični«.

Izložba s lanjskog saziva

U četvrtak, 1. kolovoza, otvorena je izložba radova nastalih na prošlogodišnjem, 27. sazivu kolonije *Bunarić*. Postav čini 46 slika različitih motiva, tema i tehnika u kojima su nastajale, s tim da dominiraju vojvođanski motivi i pejzaži. Na otvorenju su govorili slikar **Sándor Kerekes** i predsjednik HKC-a *Bunjevačko kolo* **Lazar Cvijin**.

Kerekes je autor teksta u katalogu izložbe, u kojem se dotaknuo tema osamljenosti stvaralačkog čina ali i komunikacije umjetnika s potencijalnom publikom.

»Veze koje stvarate svojim radom možda nisu uvijek trenutne ili vidljive, ali su neizbježne. U svijetu koji je povezan zajedničkim interesima i strastima, vaša posvećenost će privući ljude k vama. Ovi nepoznati prijatelji mogu doći u obliku suradnika, pristalica ili čak onih koji pronalaze utjehu i inspiraciju u onome što radite. Raditi svoj posao zaista znači posvetiti se autentičnosti ... Također, važno je priznati da putovanje savjesnog rada može biti sama nagrada. Njuguje unutrašnju snagu, otpornost i osjećaj svrhe«, naveo je Kerekes.

D. B. P.

2024.

PRIJAVE: vlč. Vinko Cvijin
vlč. Tomislav Vojnić

ČI KE RI JA DA

Šta vas čeka:

- sveta misa
- sportske igre
- igre bez granica
- vodene igre
- ples
- ručak

17. kolovoza

8:30

Polazak bicikloma iz župe
Uskrsnuća Isusova (Gajeva 2)

10:00

Okupljanje na Čikeriji kod križa
i sveta misa

Srednjoškolski centar za mlade
Ustanova Republike Hrvatske

Katarina Čeliković: Desetljeća dva – Hrvatska čitaonica Subotica (2002. – 2022.)

Mreža ljudi i ideja

»Programski okvir Hrvatske čitaonice zamišljen i koncipiran bogato i raznorodno u proteklih je 20 godina morao biti i izuzetno plodan, za što su zaslužne, prije svega, dvije žene: utemeljiteljica **Katarina Čeliković** i njezina nasljednica **Bernadica Ivanković**. /.../ Monografija o 20 godina rada Hrvatske čitaonice posve je uspjeli nakladnički pothvat Katarine Čeliković i njezinih suradnika i suradnica – ona, naime, na primjeren način – onako kako i treba! prikazuje bogatu, raznovrsnu i plodonosnu povijest djelovanja ove važne hrvatske kulturne udruge sa subotičkom adresom na cjelokupnoj kulturnoj mapi Hrvata u Vojvodini, čime ova knjiga onda predstavlja i značajan prinos ukupnoj povijesti kulturnih praksi ovdašnjih Hrvata s početka XXI. stoljeća.«

Navod iz recenzije **Tomislava Žigmanova** ocjena je monografije o dva desetljeća djelovanja Hrvatske čitaonice Subotica, jedne od prvih hrvatskih udruga kulture nastale 2002. godine, u vrijeme kada Hrvati službeno postaju nacionalna manjina u Srbiji. Autorica monografije je Katarina Čeliković, recenzent Tomislav Žigmanov, a likovna oprema djelo je **Darka Vukovića**.

Monografija ima 368 stranica, tekstualne prikaze i veliki broj fotografija različitih događaja, a nakon višemjesečne pripreme tiskana je krajem 2023. godine. Autorica Katarina Čeliković, utemeljiteljica Hrvatske čitaonice, pojašnjava: »Panoramski prikaz djelovanja Hrvatske čitaonice Subotica tijekom dvaju desetljeća pokazuje iznimnu posvećenost i ljubav brojnih entuzijasta u čuvanju i popularizaciji hrvatske kulturne baštine u kojoj je naglasak na književnosti i jeziku, a potom i na tradicijskoj kulturi i duhovnosti.

Tijekom dvadeset godina priređene su brojne priredbe u kojima su sudjelovali znanstvenici, književnici, jezikoslovci, nastavnici, etnografi, ljubitelji tradicijske kulture, svećenici, redovnici i redovnice, učenici, roditelji, predstavnici brojnih hrvatskih i drugih udruga i institucija. U monografiji su kronološki predstavljene najvažnije manifestacije koje organizira Hrvatska čitaonica Subotica, podsjetnik je ovo na brojne generacije koje su stasale od sudionika u programima za djecu pa do onih koji i sami osmišljavaju i priređuju vlastite programe. Ponosno na iznimna postignuća u očuvanju hrvatskoga jezika i hrvatskoga nacionalnoga identiteta, vodstvo Hrvatske čitaonice Subotica ističe uspjehe recitatora, sedamdesetak knjižnih naslova, susrete pjesnika, znanstveno-stručne skupove, omiljeni etno-kamp za djecu i književno prelo, predstavljanja knjiga i književnika, ozbiljnu ljubav članova prema glumi u okviru Male scene, a mnogima su u

srcu susreti od kojih se s ljubavlju nastavlja započeto i osmišljava nešto novo«.

Predsjednica Hrvatske čitaonice Bernadica Ivanković u uvodnoj riječi pod naslovom *Mreža ljudi i ideja* kaže kako je ova monografija »samo mali podsjetnik na ono što je urađeno. Nemoguće je sve prikazati, kao i zahvaliti svima koji su svojim radom, prisutnošću, idejama, sredstvima i molitvom bili uz Hrvatsku čitaonicu. Stoga ne zamjerite ako nešto nedostaje. Ono je svakako prisutno u našim sjećanjima, utkano u živote mnoge djece koja su sazrijevala u Hrvatskoj čitaonici i koja su sada aktivni članovi naše udruge. Mnogo toga je zapisano i u našoj bogatoj nakladničkoj djelatnosti.

Jesmo li mogli bolje? Uvijek može bolje. Jesmo li mogli više? Uvijek može više. Ali je svakako bilo i jest iznimno značajno i s puno ljubavi«.

Knjiga je tiskana potporom Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice i Grada Subotice.

ZKVH

Susret s papom Franjom

Više od 70 tisuća ministranata i ministrantica iz raznih zemalja okupilo se od ponedjeljka, 29. srpnja do 3. kolovoza na 13. hodočašću Međunarodnog saveza za pastoral ministranata u Rim, objavio je Vatican News. Među sudionicima iz desetak država bilo je i oko 120 ministranata iz Đakovačko-osječke nadbiskupije i Srijemske biskupije.

Čuvari otajstva

Središnja točka hodočašća bila je audijencija s papom **Franjom** koja je održana u utorak, 30. srpnja na Trgu sv. Petra.

»Ako ti ministrant, ministrantica u svom srcu i u svom tijelu, poput Marije, čuvaš otajstvo Boga koji je s tobom, tada postaješ kadar biti s drugima na nov način«, poručio je papa Franjo ministrantima i ministranticama iz Rumunjske, Mađarske, Slovačke, Češke, Litve, Austrije, Švicarske, Luksemburga, Belgije, Francuske, Portugala, Ukrajine, Njemačke, Hrvatske i Srbije.

Na hodočašću je sudjelovao i ministrant **Mihailo Bakula** iz župe Uzvišenja sv. Križa iz Rume u Srijemskoj biskupiji. Ministrant je dvije i pol godine, a kroz ministiranje se htio još više približiti Kristu. U njegovoj se obitelji prakticira i katoličanstvo i pravoslavlje, a ministiranje mu je, kaže, pomoglo da se bolje upozna s Katoličkom Crkvom koja ga je privlačila.

»Ministrirati za mene znači biti bliži Bogu, služiti mu i biti Bogu ugodan. Također, kroz ministiranje sam upoznao nove ljude i stekao nova prijateljstva«, naglasio je.

»Rim je prelijep. Počašćen sam što sam mogao prisustvovati ovome hodočašću, a osobito što sam se mogao susresti s Papom. Bili smo mu poprilično blizu i dobro smo ga vidjeli, iako nismo puno toga razumjeli jer ne govorimo dobro talijanski i njemački. Ipak, bilo nam je lijepo«, rekao je Mihailo i dodao: »Preporučio bih svima da se odazovu i ministiraju u svojim župama. Upoznat će mnogo novih prija-

telja. Također, kada čovjek ode na misu ujutro, osjeća da je napravio nešto veliko na početku svakog dana», ističe on.

»S Tobom«

Ministranti Srijemske biskupije bili su predvođeni generalnim vikarom Srijemske biskupije mons. **Josipom Ivešićem**. Mons. Ivešić je 16 godina član Međunarodnog saveza ministranata, a posljednjih šest godina je i dio predsjedništva te je tako sudjelovao i u organizaciji ovogodišnjeg hodočašća koje je, kako je rekao, jedna od najvažnijih aktivnosti koju Savez organizira.

»Primijetio sam da su ministranti bili oduševljeni. Većina njih je prvi put došla u Rim. Iskustvo susreta s Papom za njih je snažan doživljaj jer je to jedina zajednička točka hodočašća koje je okupilo oko 70 tisuća mladih. Ostale dane hodočašća svaka je grupa imala zasebne aktivnosti. Svakako, mislim da je poslana poruka zajedništva u vjeri koje itekako trebamo svjedočiti i prenositi jedni drugima«, istaknuo je mons. Ivešić.

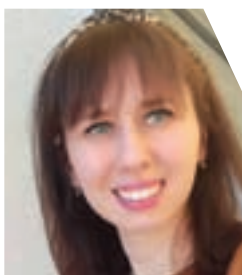
Tijekom hodočašća, ministranti iz Đakovačko-osječke nadbiskupije i Srijemske biskupije posjetili su sve papinske bazilike, obišli katakombe sv. Kalista te druge rimske znamenitosti. Među ostalim, posjetili su i Papinski hrvatski zavod sv. Jeronima gdje je slavljen zajednička misa.

Izvor: Vatican News
Foto: Filip Goldberger

Događanja na Bunariću

Događanja u narednom periodu na biskupijskom svetištu Gospe od Suza na Bunariću:

- 15. kolovoza – Velika Gospa – u 18.30 krunica, u 19 sati sveta misa
- 22. kolovoza – Prvi dan trodnevniće – u 18.30 krunica, u 19 sati sveta misa
- 23. kolovoza – Drugi dan trodnevniće – u 18.30 krunica, u 19 sati sveta misa
- 24. kolovoza – Treći dan trodnevniće – u 19 sati je pokorničko bogoslužje (prilika za svetu ispovijed)
– 20.45 sati procesija sa svijećama
– 21.30 sati sveta misa

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

U Bogu je naša snaga

Čovjek misli da može sve sam. A što je to što čovjek može sam? Koliko se uistinu može osloniti na svoje snage? Treba li mu ipak Bog? I koji je to trenutak kada spozna da je sam nemoćan, te da se ipak treba okrenuti Gospodinu, koji sve drži u svojoj ruci i koji jedini naš život može voditi pravim putem?

S Kristom možemo sve

I ove nedjelje Isus za sebe govori da je on kruh života, te da je on hrana za život vječni (usp. Iv 6,41-51). Ponavlja to, jer je važno da to znamo te da nikad ne zaboravimo. I sva pitanja gore postavljena u Kristu nalaze svoj odgovor i u tome da je on kruh života. Tamo gdje ljudska snaga posustaje, tamo gdje smisao nestaje i gdje mislimo da je kraj, tamo je tek početak, jer Krist je onaj koji daje snagu kad je više nema, tko daje smisao naizgled besmislenom, on je onaj koji rastjeruje tamu i donosi svjetlo. Ovom zemaljski kraj nikad nije kraj, nego je tek ulaz u vječno. I onaj kome je vjera slaba, tko još nije uistinu upoznao Krista, poput Židova iz evanđelja koji mrmljaju protiv njega, reći će da su ovo tek naklapanja. Ali onaj tko ga je tražio i pronašao u najtežim trenucima svoga života znat će da je zaista tako, da ne postoji ništa u ovome životu što Gospodina ne može preobraziti i što s njime ne možemo pobijediti.

Čitamo ove nedjelje iz Starog zavjeta kako prorok Ilija posustaje pod teretom svoga poslanja, svega mu je dosta i želi umrijeti. No, Bog ima još planova za njega, te mu na simbolički način preko hrane daje snagu za nastavak poslanja (usp. 1Kr 19,4-8). Bog i s nama ima planove, koji ne znače da će nam u životu teći med i mlijeko, jer život na zemlji je težak, pun muka i briga. No, onaj tko se od Boga ne odaljava, tko

na Boga računa i želi vršiti njegovu volju, dobit će za to snagu, kao što je dobio i Ilija. Bog je naša snaga u životnim teškoćama. On je onaj koji, ako dozvoli nevolje, da snagu i mudrost da se one prebrode. Zato čovjek ne može bez Boga. Sam je slab i lako padne u očaj, kad spozna da mu vlastite snage nisu dovoljne i kad ne vidi izlaz i teškoća. Zato se treba oslanjati na Gospodina, jer on vidi dalje od onoga što vidimo mi, on nam jedini može pomoći kad ljudska snaga posustane, baš kao što psalmist piše: »Eto, jadnik vapi, a Gospodin ga čuje, izbavlja ga iz svih tjeskoba. Kušajte i vidite kako je dobar Gospodin: blago čovjeku koji se njemu utječe!« (Ps 34,7.9).

Prihvatiti Božji dar

I mogli bismo reći blago onom tko vjeruje, jer Isus mu obećava život vječni. A vjeruje onaj kojega Otac privuče, kaže Isus. Bog uvijek prilazi čovjeku, jer čovjek ne može sam doći do Boga, ako mu to Bog ne omogući. A Bog želi spasenje svih nas, zato nas ne ostavlja u tami ovoga svijeta, nego nam prilazi, objavljuje nam se i nudi spasenje. Prihvaćamo li? Nije vjera očekivati od Boga ispunjavanje želja, vjera je imati povjerenje u njega, čak i kad ne vidimo smisao, kad ne naziremo izlaz. Vjera je, ne samo traženje, nego i zahvaljivanje, jer itekako svatko ima za što zahvaljivati. Naposljetku vjera je prihvatiti dar u kojem nam se daruje Krist svake mise na oltaru, te se hraniti hranom za život vječni. U tome je vjernikova snaga, u tome je njegov mir. I nas Bog želi nahraniti i ojačati za nastavak poslanja, kao nekoć Iliju. A nemire koje u nama izaziva ovaj svijet, vjernik pobjeđuje s Bogom, jer zna da na kraju sve što je ovdje mora jednom proći, a vječna radost svakog koji vjeruje čeka na Nebu.

Nikola Petreš o svojim precima

Bilo jednom na Kaćmarskim Salašima

»Okolo je bilo 35 salaša gdje su bili Bunjevci, Mađari i Švabe. Dida je napravio školu za sve njih i ondje je živio i učitelj u svojem dijelu kuće. Majka je sve to spremala i kuhala. Dida je imao 100 jutara zemlje, zapošljavao puno radnika i održavao školu zbog čega je bio oslobođen nekih poreza«, priča bać Nikola

U salonskoj sobi austro-ugarske kuće u Bajmaku, kod **Nikole i Marije Petreš**, na zidu je okačena velika uramljena fotografija vršidbe s prve polovice XX. stoljeća u Kaćmarskim Salašima. Fotografija je to koja bać Nikolu, kako kaže, podsjeća na sve čega više nema, na pretke i njihov život i imanje s Kaćmarskih Salaša.

Na ovom nekadašnjem salašarskom naselju, koje se pružalo južno od Kaćmara uz samu jugoslavensko-mađarsku granicu, stanovnici su bili većinom Hrvati Bunjevci podrijetlom iz Kaćmara. Među prezimenima bunjevačkih Hrvata zabilježena su: Alaga, Gojtan, Horvat, Išpanović, Krekić, Matoš, Miljački, Patarčić, Petreš, Vujić, Vukov i Zelić, podaci su *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*.

Imućan i napredan dida Lozak

Fotografija je snimljena 1937. na imanju bać Nikolinog dida, **Lozaka Petreša**. On je, kako kazivač kaže, bio veoma imućan čovjek.

»Na fotografiji se vide dvije kamare žita između kojih je uvučena vršalica. S lijeve strane je traktor na plin u koji se ložilo i koji je pokretao vršalicu. Vide se i dvojica seljačka kola koja su vukli konji i kojima se žito nosilo na tavan salaša. Sadjevena slama se koristila za stoku i to je bila kamara slame. Ona je bila smještena 20-ak metara od salaša u dijelu dvorišta koji se zvao 'guvno'. Na fotografiji se vidi 23 radnika koji su radili toga dana na cijelom ovom procesu vršidbe. Među njima nam je njih 11 rodbina. U to vrijeme je imao dvije vršalice, dva traktora i bio je prvi na tom području koji je kupio kosačicu koju su vukli konji. Priča se da su mu, kada je kupio kosačicu, došli žandari i rekli da svoje može kositi s njom, al ne i tuđe 'jer će svit ostat gladan', budući da su išli kositi za 'ris' i tako zarađivali«, priča Nikola.

Dida Lozak bio je oženjen za **Julijanu** s kojom je imao troje djece, dvije kćerke i sina. Imanje s puno zemlje je,

kako kaže Nikola, stekao svojim radom i sposobnošću ali mu je pomoglo i suprugino imanje.

»Otac moje majke Julijane je imao 200 ovaca, a okolo je bila pustara kaćmara gdje su oni mogli pasti. Dida je jaganjce prodavao i od tih novaca kupovao zemlju i pravio salaš na svojoj zemlji. Prema ondašnjem adetu, svaki susjed je donio jedan 'voz', stablike od kukuruzovine ili suncokreta, da se peče cigla«, priča bać Nikola.

Salaš i škola

Kaćmarski salaši nikada nisu bili urbanistički uređeni. Središte naselja bio je upravo salaš obitelji Petreš, dugačak 38 metara u kojemu je bila smještena i škola.

»Okolo je bilo 35 salaša gdje su bili Bunjevci, Mađari i Švabe. Dida je napravio školu za sve njih i ondje je živio

»Naselje Kaćmarski Salaši počelo se formirati nakon 1905. i komasacije kaćmarskoga atara. S Kaćmarom, Stanišićem, Aleksom Šantićem i Bajmakom bilo je povezano zemljanim cestama, tzv. litnjim putovima. Stanovnici su bili većinom Hrvati Bunjevci podrijetlom iz Kaćmara te Nijemci, većinom iz Stanišića, koji su nakon Drugoga svjetskoga rata protjerani. Granica povučena 1921. nakon Trianonskoga mira odijelila je naselje od Kaćmara pa se najbliža župa nalazila u Stanišiću, kojemu je naselje administrativno i pripadalo. U nekadašnjem dijelu kaćmarskoga atara uz granicu s Mađarskom na jugoslavenskoj je strani 1930-ih na salašima živjelo oko 180 Bunjevaca. Većinom su bili nastanjeni na Kaćmarskim Salašima, manjim dijelom u Stanišiću i Riđici gdje njihov broj raste tek nakon 1921., a napose 1930. i 1931. s doseljavanjem izbjeglica i optanata iz Bajskega trokuta«, zapisano je u *Leksikonu podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*.

i učitelj u svojem dijelu kuće. Majka je sve to spremala i kuhala. Dida je imao 100 jutara zemlje, zapošljavao puno radnika i održavao školu zbog čega je bio oslobođen nekih poreza«, kaže bać Nikola.

Prema dostupnim podacima iz *Leksikona*, ova pučka škola radila je od rujna 1933. do travnja 1941., poslije čega su djeca na nastavu odlazila u Kačmar. Nakon rata obnovljena je kao područni odjel škole iz Stanišića te je djelovala do 1948., kada je ukinuta zbog smanjenja broja učenika.

Deset godina nakon nastanka fotografije, 1948. u Kačmarskim salašima je živjelo 36 obitelji sa 121 članom, piše *Leksikon*. Također, ondje se navodi kako su teški

Na ovom nekadašnjem salašarskom naselju, koje se pružalo južno od Kačmara uz samu jugoslavensko-mađarsku granicu, stanovnici su bili većinom Hrvati Bunjevci podrijetlom iz Kačmara. Među prezimenima bunjevačkih Hrvata zabilježena su: Alaga, Gojtan, Horvat, Išpanović, Krekić, Matoš, Miljački, Patarčić, Petreš, Vujić, Vukov i Zelić, podaci su *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*.

životni uvjeti i prometna izoliranost prisilili stanovnike u poslijeratnim godinama na preseljenje u obližnja naselja. Potomci stanovnika Kačmarskih Salaša žive, poput i Petreša, u Bajmaku te Stanišiću, Aleksi Šantiću i Somboru.

Kako bać Nikola kaže, u Kačmaru više nema Petreša, salaš je srušen, a zemlja je oduzeta. Na priči o ovom manje lijepom dijelu života u Kačmarskim Salašima Nikola se nije htio zadržavati. Kaže, moglo bi se tu puno toga ispričati, ali bolje da ne ostane zapisano. Odmahujući rukom, samo je rekao kako su na salaš došli s 49 seljačkih kola i odnijeli sve. Toliko su ispraznili salaš da, kako kaže, sutradan ujutru kada su im susjedi donijeli somun i slanine za doručak, nisu imali niti nož s kojim bi to presjekli.

Petreš je u vrijeme konfiskacije imao dvije godine, tako da se toga dijela života ne sjeća. Ono što od oca pamti je život u njihovoj obiteljskoj kući u Bajmaku, poduzetnički duh koji ga je vodio da ima snage krenuti u drugom mjestu ispočetka, gdje je imao kruparu i, kako kaže, bio ugledan mještalin te član brojnih udruženja i mjesnih organizacija.

Naš sugovornik je nastavio stopama svojih predaka te se i sam bavio ratarstvom cijeli život, što mu je nastavio i sin **Željko**.

J. D. B.

HKC "Bunjevačko kolo"

Zajednički koncert

FA "Zagreb-Markovac"

Ponedjeljak, 12. 8. 2024.

21 sat

HKC "Bunjevačko kolo"

Preradovićeva 4, Subotica

Ulaz slobodan

Pokrovitelji:

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo regionalnog razvoja
i fondova europske unije

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo
kulture i medija

medijski
pokrovitelj:

Gibarački nogometaši

Prema sjećanju starijih Gibarčana, Gibarac je oduvijek bio leglo dobrih nogometaša. Knjigu o Gibarcu i gibaračkom nogometu svojevremeno je napisao **Živan Vidaković**. Dao je dosta prostora u svojoj knjizi o tadašnjem NK-u *Borac*, kojeg je nazvao ponosom sela, budući da su nogometaši gibaračkog nogometnog kluba često bodovno dobro stajali u Srijemskoj ligi.

Od krpenjače do kožne lopte

Fotografija gibaračkih nogometaša potječe iz ranih 60-ih godina prošloga stoljeća. Prema sjećanju **Martina Radanovića Kristanca**, majstor opančar **Martin Čolić** donio je prvu kožnu loptu u Gibarac 1928. godine. Trčali su momci iz Gibarca i ranije za loptom krpenjačom ili *lastikom* ali

prva, prava kožna lopta, stigla je te godine. Martin Radanović Kristanac bio je sastavni dio gibaračkog nogometa.

»Kažu da je već za kirbaj te 1928. godine odigrana i prva utakmica. U Gibarac su 16. svibnja za kirbaj, na blagdan sv. Ivana Nepomuka, došli šegrti i majstori iz Šida. Nismo imali svoj klub, jer tada su u Šidu bili nogometni klubovi *Željezničar* i *Radnički*. Na poziv majstora Čolića došli su Šidani uveličati kirbaj. Gibarčani su prvu utakmicu van svog sela igrali u Đeletovcima, 1930. godine«, sjeća se Radanović.

Kako kaže, prije rata postojalo je igralište na Ledini, prvo u Malom Šidu, odmah čim se pređe štreka, a par godina poslije i na Vidakovom bunaru sve do obnove kluba, nakon rata.

»Prvi postav 30-ih godina prošloga stoljeća činili su: **Ilija Hajduković** na голу, **Martin Bas** i **Stipa Kovačić** bekovski par, u half liniji **Šima Vidaković**, **Andrija Žebić** i **Johan Jurišić**. Navalnu petorku činili su **Ivan Milašević** i njegov brat **Josa**, **Tonika Jurišić**, **Martin Čolić** i **Slavko**

Tupec. Igrali su i **Iva Nikolić**, **Pava Martinović**, **Pišta** i ja. Mislim da je klub u to vrijeme nosio ime *Gibarac*, dok je HSS predlagao da klub nosi ime *Sloga* ili *Seljačka sloga* jer je i kulturno-umjetničko društvo u selu nosilo naziv *Ogranak seljačka sloga*. Predsjednik HSS-a u Gibarcu tada je bio **Marko Nikolić Ivčev**. Klub je pod imenom *Borac* obnovljen nakon Drugog svjetskog rata, 1948. godine«, navodi on.

Napredovanja u karijeri

Godine 1949. godine zvanično je registriran nogometni klub. Sustav natjecanja počeo je u jesen 1949.-1950. godine, a već 1955. gibarački *Borac* bio je najbolji u općinskoj ligi. Ušli su u Srijemsku ligu. U Gibarcu su gostovale jake ekipe: *Željezničar* iz Indije, *Fruška gora* iz Rume, *Radnički* i *Mitros* iz Srijemske Mitrovice, *Dunav* iz Starih Banovaca, *Sremac* iz Vojke, *LSK* iz Lačarka, *Zrinski* iz Nikinaca, *Sloga* iz Vognja, *Podrinje* iz Mačvanske Mitrovice i drugi. Ulazili su Gibarčani nekoliko puta u Srijemsku ligu i ispadali iz nje.

Većina Gibarčana na staroj fotografiji obukla je prvi dres u Gibarcu i bila mu vjerna sve do okončanja nogometne karijere. Za dres se borilo i ginulo i ostavljalo srce na travnjaku. I publika je to znala cijeniti. Svaki susret bio je posjećen, a pljeskom je nagrađen svaki lijepi potez i postignuti

pogodak. Bilo je i Gibarčana koji su karijeru nastavili u višem rangu natjecanja i stigli i do prvoligaških ekipa. Primjer za to je **Antun Mandić Šunda** koji iz Gibarca odlazi najprije u *Srem* iz Srijemske Mitrovice, zatim u banjalučki *Borac*, a karijeru je priveo kraju u *Sarajevu* iz Sarajeva. Nakon zaliječene ozljede vraća se u *Jedinstvo* iz Brčkog i tu započinje i trenersku karijeru. Zabilježen je kao jedan od boljih trenera NK-a *Radnički* iz Šida. Mnogi Gibarčani su igrali za *Radnički* s više ili manje uspjeha. Okušali su sreću: **Šima Mandić**, **Stipa Đurić**, **Ivan Pinterović**, **Đuka Mađarac**, **Vlada Fišer**, **Pera Tomić**, dr. **Mića Šišić**, **Miroslav Martinović**, **Ivica Kapić**.

U čast nastavljanja tradicije gibaračkog nogometa grupa entuzijasta iz Gibarca osnovala je NK *Gibarac 95* u Hrvatskoj 2002. godine. Dobivaju nogometno igralište u selu Čokadinci, gdje je našlo novi dom nekoliko obitelji iz Gibarca.

S. D.

Ljetna škola hrvatskog jezika, kulture i duhovnosti

Ah, taj čarobni Prvić

Prvić je otok u šibenskom arhipelagu, u blizini Vodica i Šibenika. Na cijelom otoku živi svega oko 400 osoba. Osim nekoliko manjih traktora te vatrogasnog vozila, na otoku nema automobila. Ako ga želite prepješačiti potrebno vam je svega par sati jer je dužina obale oko 10,6 km. Poznat je i po tome što je u njemu pokopan **Faust Vrančić**, čuveni znanstvenik, povjesničar, lingvist, filozof, matematičar i fizičar, koji je živio u 17. stoljeću. I da ne redamo dalje, za nas je Prvić poznat po nečem drugom – po ZAJEDNIŠTVU. Na njemu se već godinama održava Ljetna škola hrvatskog jezika, kulture i duhovnosti koju organizira Udruga *Naša djeca* iz Subotice. Tako je ove godine, od 27. srpnja do 3. kolovoza, u njoj boravilo čak 75 djece i odraslih (a nekoliko dana nas je bilo i 82). Svi smo bili smješteni u samostanu kod don **Bože Škembara**. Bilo je čarobno.

Zašto? Po mnogo čemu je bila posebna ovogodišnja Ljetna škola na Prviću.

Možda i zbog velikog odaziva i interesiranja djece i odraslih koji su ovih sedam dana disali kao jedna velika

obitelj. Možda zbog ritma dana koji je činio jednu dobru cjelinu, od jutarnjih tjelovježbi, duhovnog nagovora, preko kreativnih radionica, raznih sportskih aktivnosti, čestih razgovora i druženja. Možda zbog zajedničkog koncerta našeg tamburaškog ansambla *Hajo* iz Subotice i klape *More* iz Šibenika, u čemu nemamo prilike često uživati. Možda zbog svakodnevnih misa, ispovijedi i duhovnih razgovora. Možda zbog zajedničkih dežurstava djece i odraslih. Možda zbog proštenja njihove crkve Svete Marije ili Gospe od Milosti gdje smo sudjelovali i u procesiji a čak smo po prvi puta imali čast nositi i barjak. Možda zbog posjeta i obilaska Memorijalnog centra Faust Vrančić. Možda zbog Olimpijade koju smo organizirali tijekom boravka na Prviću ali ne samo među djecom, već i roditeljima pa i međusobnog natjecanja. Možda zbog zajedničkih proslava rođendana kojih je bilo nekoliko. Možda, možda, možda... ne može se sve ni reći. Jednostavno se mora doći i doživjeti to ZAJEDNIŠTVO koje će još mjesecima mnogima biti poticaj, vjera i nada u bolje sutra.

Stoga, ako vas ikada put, odnosno brod, nanese na ovaj maleni otok, znajte – veličina nije važna. Važni su ljudi i njihova srca koja su otvorena i spremna primiti i dati. A Prvić je upravo takav, čaroban i poseban, kako ćemo i pamtiti ovogodišnju Ljetnu školu hrvatskog jezika, kulture i duhovnosti.

Održavanje ovogodišnje Ljetne škole pomogli su: Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, upravu, propise i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, Hrvatska katolička misija župa blaženi Alojzije Stepinac Salzburg i Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji.

B. I.

U ponedjeljak započinje XVII. *Etnokamp*

Disnotor i prelo

U ponedjeljak, 12. kolovoza, u 14 sati u prostorijama Doma DSHV-a u Subotici započinje XVII. *Etnokamp* Hrvatske čitaonice koji će i ove godine okupiti stotinjak djece osnovnoškolske dobi. Tijekom pet dana, koliko traje ovaj kamp, oni će razgovarati, glumiti, pjevati, kuhati, recitirati, izrađivati uratke, plesati te imati i druge aktivnosti na temu *Disnotor i prelo*. Iako ljetno nije uobičajeno vrijeme za ove aktivnosti, iz Hrvatske čitaonice poručuju da to, kao i do sada, neće biti nikakav problem te da će ova tema biti adekvatno obrađena s djecom a sve u cilju da nam žive običaji i da se ne zaboravi. Ono što se sigurno zna, a ne žele sve odavati, je da će se *nadivati divenica*, topiti *žmare*, peći *fanki*, kartati *duraka* i *filka*, praviti prelske maramice a sve ostalo bit će predstavljeno na završnoj priredbi i izložbi dječjih uradaka nastalih tijekom *Etnokampa* koji će biti posljednjeg dana, u petak, 16. kolovoza.

B. I.

Too Optika

DR. TOOTH

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Prodaje se trobojni plug (14 cola) obrtač *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa naviše.

Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25
Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m²
Tel: 063/738-97-85

Prodajem njivu u Mišićevu površine 2 katastarska jutra, 14.000 eura. Informacije na telefon 064/300 76 14.

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
GRAD SUBOTICA
Gradska uprava
Tajništvo za gospodarstvo,
lokalni ekonomski razvitak i turizam

O B A V I J E S T

Grad Subotica i Nacionalna služba za zapošljavanje
Podružnica Subotica dana 9. 8. 2024. godine raspisuje

JAVNI NATJEČAJ ZA ORGANIZIRANJE PROVEDBE JAVNIH RADOVA NA KOJIMA SE ANGAŽIRAJU NEZAPOSLENE OSOBE U 2024. GODINI

Tekst javnog natječaja i popratna dokumentacija objavljeni su na internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.ls.gov.rs, odjeljak Natječaji i oglasi, i na internetskoj stranici Nacionalne službe za zapošljavanje Podružnica Subotica www.nsz.gov.rs, odeljak Natječaja.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji

VAŽI DO 13. 8. 2024.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

U potrazi za mirom

Vrtovi, palače i tišina

S tvarno mi se rijetko desi da nemam inspiraciju za pisanje. Zapravo, nikad se ne radi o nedostatku inspiracije jer pišem rubriku koju nekad živim, a kada je ne živim želim je živjeti. Mogla bih stalno putovati, ali koliko volim putovati, volim se i udobno smjestiti u svoj stan. Završavam renoviranje i život mi je prilično kaotičan. Uz sve to, vjerna sam obožavateljica olimpijskih igara, a svatko tko prati ovogodišnje izdanje zna koliko je toga za ispratiti. Uz sve to, večeras se pakiram i ujutro putujem na Neretvu. Kada ovaj broj bude izašao, mi ćemo već odveslati svoju

utrku na ovogodišnjem *Maratonu lađarica*. I sada, kada znamo koliko je svega u mojoj glavi, možemo se vratiti u kontekst inspiracije i povezati ga s jednim tornadom u mislima. E o tome mislim kada kažem da imam problem s inspiracijom. On zapravo znači da imam problem smiriti misli i pisati samo o jednoj temi.

U skladu sa svim navedenim, maštam o destinaciji koja pomaže u smirivanju misli, otpuštanju svih stresova i izaziva poziva na stanku.

Po mir u Portugal

Sintra, smještena u blizini Lisabona, jedno je od najčarobnijih mjesta u Portugalu. Ova destinacija nije samo atraktivna zbog svoje bogate povijesti i predivnih dvoraca, već i zbog svoje spokojne atmosfere koja je idealna za meditaciju i smirivanje misli.

Sintra je okružena bujnim zelenilom i spektakularnim pejzažima koji oduzimaju dah. Nacionalni park Sintra-Cascais nudi predivne staze kroz guste šume, mirisne

vrtove i impresivne stijene koje se spuštaju do Atlantskog oceana. Ovaj park je savršen za sve koji traže mirno mjesto za meditaciju ili jednostavno žele uživati u tišini prirode.

Nekoliko simbola Sintre

Jedan od najpoznatijih simbola Sintre je Pena Palača, smještena na vrhu brda, s kojeg se pruža panoramski pogled na cijelu regiju. Ova palača, sagrađena u 19. stoljeću, okružena je prostranim vrtovima ispunjenim egzotičnim biljkama, jezercima i tajnim stazama. Šetnja kroz ove vrtove pruža osjećaj mira i harmonije.

Quinta da Regaleira je još jedno magično mjesto u Sintri. Ova imanja sadrže mistične vrtove, tajne prolaze i podzemne tunele. Najpoznatija atrakcija je Inicijacijski zdenac, spirala koja vodi duboko u zemlju i simbolizira put duhovnog prosvjetljenja.

Monserate Palača je još jedan biser Sintre. Ova palača u maurskom stilu okružena je jednim od najljepših vrtova u Portugalu. Vrtovi Monserate nude mirna mjesta za opuštanje, meditaciju i uživanje u prirodnim ljepotama. Ovdje možete pronaći egzotične biljke iz cijelog svijeta, mirisne cvjetne aleje i tihe kutke koji pružaju savršene uvjete za jedan pravi zen.

Cabo da Roca, najzapadnija točka kontinentalne Europe, nalazi se u blizini Sintre. Ovo mjesto, gdje se kopno susreće s oceanom, nudi spektakularne prizore i osjećaj beskonačnosti. Zvuk valova koji udaraju o stijene i vjetar koji puše s Atlantika stvaraju savršenu atmosferu za meditaciju na otvorenom i povezivanje s prirodom.

Sintra nije samo mjesto fizičke ljepote, već i duhovna oaza koja privlači ljude iz cijelog svijeta. Ovdje se često održavaju radionice joge, meditacije i duhovnog iscjeljenja. Mnogi posjetitelji dolaze u Sintru kako bi se povukli iz užurbanog svakodnevnog života i pronašli unutarnji mir.

Po svemu navedenom, Sintra je destinacija koja nudi savršen spoj prirodne ljepote, povijesnih znamenitosti i duhovnog mira. Njezini vrtovi, parkovi i palače pružaju idealna mjesta za meditaciju i smirivanje misli. Ako, kao i ja, tražite destinaciju koja će vas inspirirati i pomoći vam da pronađete unutarnji mir, Sintra je pravi izbor. Bilo da se šetate kroz tajne vrtove Quinte da Regaleira, meditirate u sjeni Pena Palače ili uživate u panoramskom pogledu s Cabo da Roca, Sintra će vas zasigurno očarati svojom ljepotom i spokojem. Meni je samo istraživanje pomoglo, vjerujem da je uživo još djelotvornije.

Gorana Koporan

Martin Mačković, olimpijac u veslanju

Ostaje žal za nesretnom polufinalnom utrkom

Svi koji su pratili veslačka natjecanja na Olimpijskim igrama u Parizu svjedočili su velikoj drami u polufinalnoj utrci dubl skul dvojaca. **Martin Mačković** i **Nikolaj Pimenov** izgubili su u posljednjim metrima treću poziciju koja ih je vodila u veliko olimpijsko finale. Zahvaljujući Martinu imamo ekskluzivnu priliku, u kraćem razgovoru za *Hrvatsku riječ*, čuti 'iz prve ruke' sve detalje u svezi njegovog nastupa.

Olimpijada za vas dvojicu polagano postaje prošlost, ali kako sada gledate na veslačko natjecanje u Parizu?

Istina je da su, što se tiče veslačkog sporta, Olimpijske igre iza nas. Zadovoljan sam sa svojim nastupom i brzinom koju smo pokazali na najjačem svjetskom natjecanju. Iako, naravno, ostaje žal zbog propuštenog u polufinalnoj utrci, mislim kako smo bili konkurentni da se borimo sa svim protivnicima.

U samom finišu polufinalne utrke malo vam je nedostajalo za prolazak u veliko finale. Što je po vama glavni razlog propuštene prilike?

Definitivna je činjenica da Nikolaj i ja nismo proveli zajedno dovoljno vremena u čamcu, jer smo se spojili

praktično nepunih mjesec dana prije same Olimpijade. A to se osjetilo, naročito u tom nesretnom polufinalnom finišu, jer prije toga nismo imali tako napetu situaciju. Također treba uzeti u obzir kako smo u ždrijebu bili rangirani kao 13. posada, jer smo se posljednji kvalificirali za OI. Zbog toga smo već na početku kvalifikacija dobili jaku skupinu i zamalo ispali već na samom startu pa morali u repesaž.

Generalno gledano ipak je vaš premijerni nastup, pa još na tako velikom natjecanju kakva je Olimpijada, na koncu ispao i više nego solidan.

Iz utrke u utрку bili smo bolji i uveslaniji što se i najbolje vidjelo u B finalu gdje smo vjerojatno najbolje i najsigurnije izveslali. Svjesni smo potencijala koji imamo, tako da smo optimistični što se tiče budućnosti ove naše posade.

Ovo su, nakon Tokija, Vaše druge Olimpijske igre. Kakvi su dojmovi iz Pariza i olimpijskog sela?

Što se tiče olimpijskog sela i ovoga put je bilo zanimljivo biti dio tog svjetskog sportskog okruženja. Mnogo mi se više svidjelo ovako nego prije tri godine u Tokiju kada je sve bilo u znaku prevencije zbog korone. Ljudi su bili mnogo opušteniji.

Na koncu ostaje činjenica kako život i sport idu dalje i treba misliti pozitivno u pogledu budućnosti...

Tako je. Trebat će mi još malo vremena da 'svarim i prevrtim' što se sve izdogađalo s obzirom na to što smo prošli u posljednja 2-3 mjeseca kako bi uopće stigli do Igara. Zahvalan sam na prilici, ali je nažalost nismo uspjeli maksimalno iskoristiti. Nastavljamo s treninzima i idemo dalje!

D. P.

NOGOMET

Start 1. HNL

Susretima 1. kola započela je sezona 2024./25. u elitnom razredu hrvatskog klupskog nogometa. Aktualni prvak *Dinamo* uvjerljivo je svladao *Istru* (5:0) na svom Maksimiru, dok je *Hajduk* na Poljudu tijesno bio bolji od *Slavena* (2:1). Najneugodnije je *Osijek* iznenadio svoje navijače domaćim porazom od *Šibenika* (1:2). U ostalim susretima *Rijeka* je doma bila efikasna protiv *Lokomotiv*e (4:0), dok su *Gorica* i *Varaždin* (0:0) bez golova podijelili bodove.

Salašari somborski na Neretvi

Veslačka ekipa HKUD-a *Vladimir Nazor* – *Salašari somborski* i ove godine sudjeluje na 27. *Maratonu lađa* na Neretvi. Veslačka utrka je sutra, 10. kolovoza. Sudionici se neretvanskim lađama utrkuju **uzduž rijeke Neretve**, i to od **Metkovića**, preko Kule Norinske, Krvavca, Opuzena, Komina, Banje, Šarić Struge, Rogotina, Čeveljuše, Stabli-

ne, pa do 22,5 kilometara udaljenog cilja u **Pločama**. Ove godine za štit Kneza Domagoja bori se 31 ekipa. *Maraton lađarica* na kome sudjeluje ženska ekipa *Salašara somborskih* veslan je jučer. Dionica koju veslaju ženske ekipe duga je 10 kilometara i vesla se od Metkovića do Opuzena.

POGLED S TRIBINA

Pet medalja

U trenutku pisanja ovog 'pogleda' Hrvatska je imala pet osvojenih olimpijskih medalja u Parizu 2024. – 2 zlatne, 1 srebro i 2 bronce. **Barbara Matić** u judu i braća **Valent** i **Martin Sinković** u veslačkom dvojcu za sada su na olimpijskom zlatnom vrhu, **Donna Vekić** je sa svojim srebrom u singlu postala najuspješnijom hrvatskom tenisačicom u hrvatskoj povijesti, dok je strijelac **Miran Maričić** s osvojenom broncom učinio najveći uspjeh svoje sportske karijere. Bronca **Sandre Elkasević** u bacanju diska ujedno je njezina treća olimpijska medalja (prethodne dvije su bile zlatne). Dodajmo kako su braća Sinković sa zlatom u Parizu postali najtrofejniji hrvatski olimpijci u povijesti s četiri osvojene medalje (3 zlata – Rio, Tokio i Pariz, te srebro – London).

A do kraja igara u nedjelju, 11. kolovoza ima još nekoliko objektivnih šansi za uvećanje broja osvojenih odličja. Hoće li preostali hrvatski sportaši uspjeti u toj veličanstvenoj olimpijskoj nakani i možda oboriti važeći rekord (10 medalja – Rio de Janeiro 2016.), ostaje nam vidjeti. Podsjetimo se, na tren, dosadašnjih ostvarenja hrvatskih predstavnika na Olimpijadama od hrvatskog osamostaljenja:

Barcelona 1992. – 1 srebro (košarka) i 2 bronce (tenis – **Ivanišević** singl i **Ivanišević/Prpić** dubl) – ukupno 3

Atlanta 1996. – 1 zlato (muški rukomet) i 1 srebro (muški vaterpolo) – ukupno 2

Sydney 2000. – 1 zlato (dizanje utega – **Pešalov**) i 1 bronca (osmerac veslanje) – ukupno 2

Atena 2004. – 1 zlato (muški rukomet), 2 srebra (veslanje – **Nikša** i **Siniša Skelin**, plivanje – **Draganja**) i 2 bronce (dizanje utega – **Pešalov**, tenis – **Ančić/Ljubičić**) – ukupno 5

Peking 2008. – 2 srebra (atletika – **Vlašić**, gimnastika – **Ude**) i 3 bronce (streljaštvo – **Pejčić**, taekwondo – **Zubčić** i **Šarić**) – ukupno 5

London 2012. – 3 zlata (muški vaterpolo, atletika – **Perković**, streljaštvo – **Cernogoraz**), 1 srebro (veslanje – četverac) i 2 bronce (taekwondo – **Zaninović**, muški rukomet) – ukupno 6

Rio de Janeiro 2016. – 5 zlata (atletika – **Perković**, streljaštvo – **Glasnović**, atletika – **Kolak**, jedrenje – **Fantele/Marenić**, veslanje – braća Sinković), 3 srebra (muški vaterpolo, jedrenje – **Stipanović**, veslanje – **Martin**) i 2 bronce (atletika – **Vlašić**, boks – **Hrgović**) – ukupno 10

Tokio 2020. – 3 zlata (taekwondo – **Jelić**, veslanje – braća Sinković, tenis – **Mektić/Pavić** dubl), 3 srebra (tenis – **Čilić/Dodig**, jedrenje – **Stipanović**, gimnastika – **Srbić**) i 2 bronce (taekwondo – **Kanaet**, veslanje – **Martin**) – ukupno 8.

D. P.

Umotvorine

- * Svrha života je svrsishodan život.
- * Čovjek ima samo ono što daje drugima.
- * Život se piše bez gumice za brisanje.

Vicevi, šale...

- Bio sam i slijep i gluh kad sam tebe oženio.
- Pa vidiš, dragi, od čega sam te sve izliječila?
- Zakazan Vam je pregled za 16. listopada u 10 sati.
- Može li ikako malo ranije?
- Možete u pola 8?
- Gospodo, kako imate divne kućice! Koje su rase?
- Gospodine, ovo su papuče!

Mudrolije

- * Svaki čovjek će na kraju ostati upamćen po tome kako je utjecao na druge.
- * U životu ništa nije tako loše da ne bi moglo biti gore, ni tako dobro da ne bi moglo biti bolje.
- * Oproštaj ne može promijeniti prošlost, ali može uljepšati budućnost.

Vremeplov – iz naše arhive

Dužijanica u Mirgešu, 2014.

Didine pripovetke (iz knjiga Balinta Vujkova) Ko zapovida u kući

Jedan momak će se priženit u divojačku kuću. Divojkin otac ga uzo nasamo, pa mu kaže:

– Slušaj, sinko, ja ne bi tio da posli bude divana i grija – znaš li ti da u našoj kući žene zapovidaju?

– To ne mož bit – nit sam čuo da tog igdi ima. – momak će se bunit.

– Varaš se, sinko. Al da ne bi trošili riči, bolje da mi uradimo ovako!

Dao on momku puna kola jaja i dva lipa konja, žerava i mrkova.

– Eto, prođi malo po svitu, razgledaj po našim kućama. Nađi makar jednog čovika da je gospodar u kući – bićeš i ti. Dobro?

– U redu.

– E, onda ćeš radit ovako: di nađeš da žena zapovida, poklonićeš samo jedno jaje, a di nađeš da čovik gazduje, tamo ćeš dat konja. Ja bi da daš i obadva, al jednog ostavi da ne bi sam kola vuko natrag.

– Dobro. Nek bude kako bude.

Momak đipio ko da će sad oma dilo izać na vidilo, daborme po njegovom, a starac samo zasukiva brkove pa se lipo smijucka ispod nji.

– Ako voliš kajganu, ne bi bilo bolje da se sad naručlaš jel se bojim da ćeš ostat gladan kad se budeš vraćo. – starac ispraća momka.

– Slabo ja u to virujem. – momak se koči i vrkoči.

Ode on ko tane, pa u prvu kuću i već s kapije više domaćini:

– Pretelju, jesi l ti gazda u kući?

– Šta ja znam kad žena nije kod kuće. Ode prvo jaje.

– Ko tu zapovida? – momak trče do druge kuće.

A domaćina:

– To pitaj moje žene.

Ode i drugo jaje.

Od kapije do kapije jaja samo odlaze, al ko u vitar, dok na kraju nije ostalo svega jedno. Momak sve ne zna u koju bi kuću tisnio, kad jedared vidi u avliji samog čovika.

– Ko gazduje u tvojoj kući? – reskira se momak.

– A ko bi drugi već ja, kad nikog drugog nema kod kuće.

– Biraj konja kojeg oš – tvoj je! Dajem ti ga za tu zlatnu rič.

Onaj ne pita zašto, već uzo žerava, ko veli da ovaj luckasti momak ne trgne rič. Momak okrenio rudu kući, pa kandžija mrkova.

– Baćo, – oglašiva se još sa sokaka – evo mene na jednom konju!

Al da ima oko na timenu, vidio bi da za njim jaše onaj na žeravu.

– Alaj ti dekaš – ni da te stignem ni da te dovičem! – sjašio onaj dok starac nije stigo ni kapiju otvorit.

– A šta bi ti još od mene?! – momak razrogačio oči.

– Šta bi ja?! Ništa – brate moj rođeni, ja baš ništa, al ti ne poznaš moju ženu pa ni ne znaš da si se sustrio s njom. Ti od moje kuće

– ona baš dolazi. Pita me: otkud mi ovaj žerav. Kažem »tako i tako«, bio onaj momak pa mi kaže da biram konja kojeg oču, pa ja izabro žerava. Da si vidio vatre! Zinila: – ludi čovče, jesi l ti ćorav – ne vidiš da je mrkov bolji?! Oma da si trćo za momkom i uzo mrkova! I eto mene.

– E, moj pretelju, kad je tako, daj ti tog žerava – divojkin otac se umiša.

Uzme on konja, a na momka:

– Daj ti i ovom jedno jaje.

Do neba drvo, 1963.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Propala rakija

Baka Marica ni mogla čekad ni da se užina a kamo l do-
veče, javila oma ujutru da svi dođu na klupčicu. Šta ću,
hoklicu pod ruku pa na klupčicu. Žene žuru, papuče im u
pete udaru. Iz daleka baka Marica viče: »Čeljadi, jeste čuli?«
Smišća se, maramu odveziva pa poveziva i nastavlja: »Kod
Begešarevi propala rakija. Što j propala al snaš Đula Begeša-
reva oma tako pofalila da j završila u bolnice. Kažu, sam se iz-
vrnila kasu joj rekli«. Baka Janja ju zaustavljava: »Stani Marice,
stani, ta šta divaniš, tebe j vručina udarila u glavu. Komu j još
propala rakija. Ta još ni jedna rakija ni propala koliko ja znam.
Jel se popije i štagod malo podilji i ritko kad dočeka novu. Kod
nas u selu rakija cigurno nikad kod nikog ni propala. I šta b
snaš Đula pofalila rad rakije. Ta ona nikad ni pila a koliko znam
ni sade ne pije«. Raširiva ruke baka Marica pa će: »Ta ovo j
drugo, ne razumiš Janjo. Ovako j bilo. Ta njezin unuk Joza se
tio ženit. Prvo snaš Đula, sin i snaja išli kod prije i pretelja dogo-
vorit rakiju. I išlo sve ko po loju. Odneli dar. A prija se još sitila pa
leđima zatvorila vrata od sobe kasu unišli da b dogovor uspijo.
I sve kako dragi Bog zapovida. Rakija bila subotom. Krenilo se
kaj zvono na crkve zazvonilo. Izmoljio se Anđeo Gospodnji i uz
riči Bože pomози se krenilo. A na rakiju išlo vala po sela. Vala
znate da j velika snaš Đulina familija. Snaš Đula, momak za
ženidbu i njegovi dada, majka, braća, sestre, kumovi i rodbine,
ohohoooo. Bili važni pa išli još i na karuca. Tamburaši je pratili.
Ko svatovi mali. Dočekali je kako dragi Bog zapovida, udavača
i njezini najbliži. I vala cili sokak i po sela došlo gledat. Bome
udavača dobila baš štagod. Jabuka vala najveća na drvetu i
u njoj zabodeno novaca pa još nakitita šiškama od novaca.
I darivalo se kako Bog zapovida, gibanice ukiselo s makem i
vala najlipše od ruveta kako već ide. Cila đuegijina rodbina
nadarivala. Nakupilo se darova a ni do svatova nisu došli. I
udavača se lipo opravila u divojačko ruvo. Krila sam onaka.
Ona lipa pa još opravita. A diver i diveruša kažu opraviti po
šokački. Sve išlo kako dragi Bog zapovida, kazano i odgovara-
no, otpivano sve po redu pa se čak i groktalo, gibanica se jila i
kugluf, riba se kuvala. Kažu daj udavača svekrvu i svekra tako
izljubila da j sve pucalo, na sokak se čulo. Skratiću, veseljilo
se dojutra. I bakancoši brkove omastili i žeđ ugasili. I na kraju
čeljadi potli dva dana znate šta j bilo?« Svi isključili, čekamo.
»Pa ošla udavača na viru s dugim. Osto snaš Đulin Joza kra-
tak, prošo ko bos po trnju. Propala rakija«. Na sve to će strina
Evča: »Čeljadi, pa to j danaske tako. Svakom od volje. Danas
jeste, sutra nije. Ta momci i divojke minju jedni druge ko čora-
pe. Ko još misli na rakiju«. Baka Janja će: »Evča ope divaniš
priko bundiva, koda si ludi gljiva jila. Kako to može bit dobro?
Pa taman potli toliko vrimenta kogod rakiju napravio i onda ona
propadne. I to mi nikaka mlada. I to mi nikaka ljubav bila. Na to
zlo još i darove triba vraćat«. Objašnjava baka Manda: »Jest
da j rakija propala al bolje oma neg da su dicu ponapravljali pa
se rastali«. Baka Tonka kaže da ona uvik divani da se ne triba
prija reda radovat. Da triba prvo skočit pa onda kazat op. A i ja
se posli ovog študiram oću l praviti rakiju i ženit se pa ću naglas:
»Ima pravo strina Evča. Dobro j dragi Bog izmislio tu rakiju pa
se uvik mož do svatova pridomisliti i pobić«.

U NEKOLIKO SLIKA

Dužijanca u izlozima

Krompir štrudla

Recept koji danas objavljujemo iz Surčina je, a za KuHaR ga je pripremila **Katica Naglič**. Zanimljivo je da ima više naziva. Onaj zvanični mu je krompir štrudla, ali ga još zovu oko sela tijesta i zmija oko šerpe.

Sastojci:

3,4 krumpira
oko 5 većih glavica luka
dvije i pol male žlice aleve paprike
sol
1 kilogram brašna
4 jušne žlice masti
voda

Priprema:

Na masti se dinsta sitno rezani luk, doda sol po okusu, aleva paprika, krumpir koji je rezan na krupno i voda, pa se kuha. Kada je krumpir kuhan dodaje se pripremljeno tijesto za štrudlu i to tako što se od sredine ka krajevima prave krugovi kako bi se popunila cijela šerpa. Kuha se oko 15 minuta. Štrudla se u šerpi siječe prije služenja. U Surčinu krompir štrudlu služe sa zelenom salatom koju pripremaju s pavlakom.

Prije nego što se stavi na kuhanje umijesi se tijesto za štrudlu. Za kilogram brašna vode se doda onoliko koliko je potrebno da tijesto bude meko. Umijesi se i podijeli u dvije jufke i razvuče na debljinu od jedan i pol centimetar. Ostavi se na dasci koja je posuta brašnom. Svaka jufka se namaže s dvije žlice dobro urađene masti i ostavi da stoji pol sata da se odmori.

Na stol na kome je pamučni stolnjak jufka se stavi na sredinu i polako prstima razvlači od sredine prema krajevima tako da se razvuče preko cijelog stola. Nije važno ako malo pukne. Debeli krajevi se skinu tako što se ide oko stola i oni namotavaju na ruku.

Kada je tijesto razvučeno, jedan kraj stolnjaka digne su i uvija do kraja. Tijesto će se, kada se skuha, listati.

Iako izgleda komplicirano, za pripremu ovog jela dovoljno je sat vremena.

KuHaR tradicijskih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

JEDNOM POLISOM
pokrijte 5 rizika

Osigurajte sebe, svoj automobil i putnike u njemu samo jednom polisom

Maksimalan oprez u vožnji, briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti poput kvara vozila, loma stakala i prirodnih rizika. Bilo da ste na odmoru ili službenom putovanju, uz polis **Paket 5+ Milenijum osiguranja** nećete morati da brinete zbog okolnosti koje nisu pod Vašom kontrolom.

Ovom polisom osigurujete se od **pet najčešćih rizika** i obezbediti:

1. Osiguranje od loma stakala na putničkom vozilu;
2. Osiguranje putničkog vozila od oštećenja usled prirodnih rizika;
3. Osiguranje lica u putničkom vozilu od posledica nesrećnog slučaja – nezgode;
4. Pomoć na putu;
5. Zamenska vozila.

www.milos.rs

011/ 715 23 00

RADIO MARIJA
Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCJE:
NOVI SAD 90,0 MHz
SUBOTICA 90,7 MHz
SOMBOR 95,7 MHz
NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:
Ured: 024/600-099
Program: 024/600-011
SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:
 Radio Marija Srbije
 Radio Maria play

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:
- 6 meseci po **1 dinar** ili
- 12 meseci sa **50% popusta**

Astra Telekom

011 44 22 009

DUŽIJANCA

SUBOTICA

11. 08. 2024.

